

Ako na nefungujúcu samosprávu

Občiansky kompas

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Orgánmi zodpovednými za zdravé, transparentné a zákonné fungovanie obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. V prípade, že povinnosti a právomoci orgánov obce nie sú riadne vykonávané alebo sú vykonávané protizákonne, právny poriadok dáva buď samotným orgánom obce, iným orgánom verejnej správy alebo občanom do rúk prostriedky kontroly, ale aj prostriedky nápravy.

(Manuál bol aktualizovaný v novembri 2021)

[Chcem podporiť občiansky kompas, aby slúžil všetkým](#)

Základný manuál

Vzájomná kontrola vo vnútri obce

Kontrolné mechanizmy hlavného kontrolóra

Najsilnejším prvkom vnútornej kontroly v obci je hlavný kontrolór. Hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo. Kontrolnú činnosť musí vykonávať nezávisle a nestranne.

Do jeho kontrolnej činnosti patrí kontrola zákonnosti, účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti pri hospodárení a nakladaní s majetkom a majetkovými právami obce, kontrola príjmov, výdavkov a finančných operácií obce, kontrola vybavovania sťažností a petícií, kontrola dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov vrátane nariadení obce, kontrola plnenia uznesení obecného zastupiteľstva, kontrola dodržiavania interných predpisov obce a kontrola plnenia ďalších úloh ustanovených osobitnými predpismi.

Kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra podlieha obecný úrad, rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené obcou, právnické osoby, v ktorých má obec majetkovú účasť, a iné osoby, ktoré nakladajú s majetkom obce alebo ktorým bol majetok obce prenechaný na užívanie, a to v rozsahu dotýkajúcom sa tohto majetku, osoby, ktorým boli poskytnuté z rozpočtu obce účelové dotácie alebo návratné finančné výpomoci, či nenávratné finančné výpomoci podľa osobitného predpisu v rozsahu nakladania s týmito prostriedkami.

Hlavný kontrolór, okrem vyššie uvedenej kontrolnej činnosti:

- predkladá obecnému zastupiteľstvu raz za šesť mesiacov návrh plánu kontrolnej činnosti,
- vypracúva odborné stanoviská k návrhu rozpočtu obce a k návrhu záverečného účtu obce pred jeho schválením v obecnom zastupiteľstve,
- predkladá správu o výsledkoch kontroly priamo obecnému zastupiteľstvu na jeho najbližšom zasadnutí,
- predkladá obecnému zastupiteľstvu najmenej raz ročne správu o kontrolnej činnosti, a to do 60 dní po uplynutí kalendárneho roku,
- spolupracuje so štátnymi orgánmi vo veciach kontroly hospodárenia s prostriedkami pridelenými obci zo štátneho rozpočtu alebo zo štrukturálnych fondov Európskej únie,
- je povinný vykonať kontrolu, ak ho o to požiada obecné zastupiteľstvo alebo starosta, ak vec neznesie odklad.

Hlavný kontrolór sa zúčastňuje na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a obecnej rady s hlasom poradným; môže sa zúčastňovať aj na zasadnutiach komisií zriadených obecným zastupiteľstvom. Hlavný kontrolór je povinný na požiadanie bezodkladne sprístupniť výsledky kontrol poslancom alebo starostovi.

Občania sa môžu na hlavného kontrolóra obracať so sťažnosťami v rámci jeho právomocí.

Kontrolné mechanizmy starostu

Starosta môže pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že odporuje zákonu alebo je pre obec zjavne nevýhodné tak, že ho nepodpíše.

Ak bol výkon uznesenia obecného zastupiteľstva pozastavený, môže obecné zastupiteľstvo toto uznesenie trojpäťtinovou väčšinou hlasov všetkých poslancov opätovne schváliť. Ak obecné zastupiteľstvo uznesenie nepotvrdí do troch mesiacov od jeho schválenia, uznesenie stráca platnosť. Výkon potvrdeného uznesenia starosta nemôže pozastaviť.

Kontrolné mechanizmy obecného zastupiteľstva

Obecné zastupiteľstvo zasadá podľa potreby, najmenej však raz za tri mesiace. **Ak požiadá o zvolanie zasadnutia obecného zastupiteľstva aspoň tretina poslancov**, starosta zvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva tak, aby sa uskutočnilo do 15 dní od doručenia žiadosti na jeho konanie. Ak starosta nezvolá zasadnutie obecného zastupiteľstva, **zvolá ho zástupca starostu alebo iný poslanec poverený obecným zastupiteľstvom**. Ak starosta nie je prítomný alebo odmietne viesť takto zvolané zasadnutie obecného zastupiteľstva, vedie ho ten, kto zvolal obecné zastupiteľstvo.

Obecné zastupiteľstvo má v kompetencii **vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu**. Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum o odvolaní starostu, ak to petíciou požaduje aspoň 30% oprávnených voličov. Môže tiež vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu, ak neprítomnosť alebo nespôsobilosť starostu na výkon funkcie trvá dlhšie ako šesť mesiacov. Výsledky miestneho referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila aspoň polovica oprávnených voličov a ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov miestneho referenda.

Obecné zastupiteľstvo môže tiež zriaďovať komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Komisie sú zložené z poslancov a z ďalších osôb zvolených obecným zastupiteľstvom. Členom týchto komisií, ktoré majú okrem iného aj kontrolnú funkciu, môžu byť teda aj samotní občania.

Kontrola obce inými orgánmi verejnej správy

Kontrolné mechanizmy prokuratúry

Podnet na prokuratúru

Fyzické aj právnické osoby sa môžu obracať na prokurátora s podnetom, ktorý smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti (§ 31 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre - ďalej len "zákon o prokuratúre").

Podnetom nie je podanie, ktoré:

- a) je anonymné,
- b) nie je čitateľné alebo zrozumiteľné,
- c) má charakter dopytu, vyjadrenia, názoru, návrhu alebo žiadosti,
- d) je zaslané na prokuratúru len pre informáciu,
- e) poukazuje na nedostatky v činnosti orgánu verejnej moci, ktorých odstránenie alebo vybavenie je upravené osobitným predpisom alebo ktorých odstránenie alebo vybavenie nepatrí do pôsobnosti prokuratúry,
- f) je sťažnosťou,
- g) je oznámením o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin, alebo iným podaním, na vybavenie ktorého sa vzťahuje Trestný poriadok.

Každé podanie posudzuje prokurátor podľa obsahu, aj keď je nesprávne označené.

Podnet možno podať písomne, ústne do zápisnice, telefaxom alebo elektronickými prostriedkami (len so zaručeným elektronickým podpisom).

Podnet musí obsahovať:

- komu je určený
- akej veci sa týka
- kto ho podáva
- proti komu smeruje
- čoho sa podávateľ podnetu domáha
- odôvodnenie podnetu
- musí byť datovaný a podpísaný podávateľom podnetu alebo jeho zástupcom

Ak sa podávateľ podnetu domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia alebo opatrenia, k podnetu priloží aj napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie a uvedie dôvody, pre ktoré považuje toto rozhodnutie alebo opatrenie za nezákonné. Ak nemôže k podnetu priložiť napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie, musí uviesť jeho spisovú značku, dátum jeho vydania a orgán, ktorý ho vydal, a ak ani to nie je možné, musí aspoň uviesť, kedy a ako sa o rozhodnutí alebo opatrení dozvedel.

Ak podnet nemá uvedené náležitosti, prokurátor vyzve podávateľa podnetu, aby podnet opravil alebo doplnil v lehote, ktorú mu určí; táto lehota nesmie byť kratšia ako desať dní. Ak prokurátor zistí, že na vybavenie podania je príslušný iný orgán, postúpi ho príslušnému orgánu a o postúpení podania upovedomí jeho podávateľa najneskôr do 15 dní od pridelenia podania na vybavenie.

Podnet možno podať na ktorejkoľvek prokuratúre. Prokurátor musí prijatie písomného podnetu potvrdiť.

Prokurátor je povinný vybaviť podnet do dvoch mesiacov odo dňa, keď mu bol podnet pridelený. V odôvodnených prípadoch (napr. sťažené vyhládavanie podkladov, zložitá právna podstata veci) môže nadriadený prokurátor túto lehotu predĺžiť.

Podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor. Ďalší opakovaný podnet v tej istej veci vybaví nadriadený prokurátor len vtedy, ak obsahuje nové skutočnosti. Ďalším opakovaným podnetom sa rozumie v poradí tretí a ďalší podnet, v ktorom podávateľ podnetu prejavuje nespokojnosť s vybavením svojich predchádzajúcich podnetov v tej istej veci.

Pri vybavovaní podnetu je prokurátor povinný prešetriť všetky okolnosti rozhodné pre posúdenie, či došlo k porušeniu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu, či sú splnené podmienky na podanie žaloby na súd, návrhu na začatie konania alebo oprávneného prostriedku, či je dôvod na vstup do už začatého konania pred súdom alebo na vykonanie iných opatrení, na ktoré je podľa zákona oprávnený generálny prokurátor alebo prokurátor. Prokurátor pri vybavovaní podnetu prihliada na všetky skutočnosti, ktoré počas prešetrovania vyšli najavo.

Ak prokurátor zistí, že podnet je dôvodný, vykoná opatrenia na odstránenie porušenia zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov. Alebo vykoná opatrenia, na ktorých vykonanie je oprávnený generálny prokurátor alebo prokurátor.

Ak prokurátor zistí, že podnet nie je dôvodný, podnet odloží, o čom písomne vyrozumie **podávateľa podnetu.**

Právne prostriedky prokurátorského dozoru

Protest prokurátora

V zmysle § 23 zákona o prokuratúre, je prokurátor oprávnený podať protest proti rozhodnutiam a opatreniam orgánov verejnej správy, proti uzneseniam orgánov územnej samosprávy a všeobecne záväzným právnym predpisom vydaných orgánmi verejnej správy, ktorými bol porušený zákon alebo iný všeobecne záväzný právny predpis.

Za orgány verejnej správy sa považujú orgány štátnej správy, t. j. napr. okresný úrad alebo ministerstvo a orgány územnej samosprávy napr. obec alebo samosprávny kraj, ale aj štátne orgány, ktoré majú v právomoci vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov (napr. Národná banka Slovenska).

Prokurátor je teda oprávnený podať protest napr. proti rozhodnutiu vydanom okresným úradom, ktoré je v rozpore so zákonom alebo proti uzneseniu obecného zastupiteľstva, ktoré porušuje všeobecne záväzné nariadenie obce.

Upozornenia prokurátora

Podľa § 28 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre prokurátor **je oprávnený podať orgánu verejnej správy upozornenie** na účel odstránenia porušovania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, ku ktorému došlo **v postupe orgánu verejnej správy pri vydávaní rozhodnutí, opatrení a všeobecne záväzných právnych predpisov, prípadne v postupe orgánov územnej samosprávy pri vydávaní uznesení alebo jeho nečinnosťou.**

Prokurátor podáva upozornenie orgánu verejnej správy, ktorého postup alebo nečinnosť namieta. Upozornenie však môže podať aj nadriadenému orgánu oprávnenému vykonať nápravu vo veci. Ak porušenie zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov spočíva v nečinnosti orgánu verejnej správy, prokurátor vždy zašle upozornenie na vedomie, ak je to možné aj jeho nadriadenému orgánu.

Orgán verejnej správy je povinný vybaviť upozornenie prokurátora bezodkladne, najneskôr však do 30 dní od doručenia upozornenia prokurátora, alebo ak orgán verejnej správy zistí, že upozornenie prokurátora je dôvodné, je povinný v tej istej lehote odstrániť protiprávny stav a o prijatých opatreniach upovedomiť prokurátora. Ak má orgán verejnej správy svoj nadriadený orgán, odstúpi mu v rovnakej lehote upozornenie prokurátora na vybavenie a v

rovnakej lehote o tom upovedomí prokurátora. Nadriadený orgán je povinný vybaviť upozornenie prokurátora do 30 dní od jeho doručenia orgánom verejnej správy.

Správna žaloba prokurátora

Ak by orgán verejnej správy zostal nečinný alebo nevykonal nápravu v zmysle prokurátorských opatrení, je prokurátor oprávnený podať žalobu na správny súd v zmysle zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len "SSP").

V zmysle § 22 ods. 1 písm. c) zákona o prokuratúre je jedným z právnych prostriedkov dozoru prokurátora správna žaloba a žaloba na správny súd podľa osobitného predpisu.

V zmysle § 45 ods. 1 SSP je prokurátor oprávnený podať správnu žalobu proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, proti ktorému podal protest, ktorému nebolo vyhovené.

Prokurátor je rovnako oprávnený podať žalobu proti nečinnosti, ak orgán verejnej správy zostal nečinný aj po upozornení prokurátora (§ 45 ods. 2 SSP).

Prokurátor je oprávnený podať žalobu aj proti uzneseniu zastupiteľstva, proti ktorému podal protest, ktorému nebolo vyhovené (§ 45 ods.3 SSP).

Prokurátor je taktiež oprávnený podať žalobu proti všeobecne záväznému nariadeniu, proti ktorému podal protest, ktorému nebolo vyhovené (§45 ods. 4 SSP).

Kontrolné mechanizmy Najvyššieho kontrolného úradu

Fyzické a právnické osoby sa tiež môžu obrátiť s oznámením alebo podnetom na Najvyšší kontrolný úrad, ak evidujú nezákonné nakladanie s majetkom obce alebo nezákonné hospodárenie obce. Najvyšší kontrolný úrad však nemá povinnosť v určitej lehote vysporiadať sa s týmto podaním. Takýto podnet však môže Najvyšší kontrolný úrad použiť ako podklad pre svoju kontrolnú činnosť.

Najvyšší kontrolný úrad, čo sa týka obcí, kontroluje hospodárenie s majetkom, majetkovými právami, finančnými prostriedkami, záväzkami a pohľadávkami obcí. Kontroluje aj spôsob vyrubovania a vymáhania daní, ciel, odvodov, poplatkov a pokút, ktoré sú príjmom štátneho rozpočtu republiky alebo rozpočtov obcí.

Úrad vykonáva kontrolu z hľadiska dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti. Úrad môže predkladať kontrolovaným subjektom a príslušným orgánom odporúčania na riešenie nedostatkov zistených v rámci uplatňovania jeho pôsobnosti.

Úrad oznámi kontrolou zistené nedostatky tomu orgánu obce, ktorý koná v mene obce v súvislosti s činnosťou kontrolovaného subjektu. Ak je kontrolovaným subjektom obec, úrad oznámi kontrolou zistené nedostatky zastupiteľstvu obce. Orgán, ktorému úrad oznámil kontrolou zistené nedostatky, je povinný v rozsahu svojej pôsobnosti a v lehote určenej úradom zabezpečiť odstránenie oznámených nedostatkov a bezodkladne poslať o tom úradu správu. Ak tieto svoje povinnosti nesplní starosta obce (primátor mesta), úrad predloží vec zastupiteľstvu obce.

O osobitne dôležitých zisteniach a poznatkoch vyplývajúcich z pôsobnosti úradu informuje predseda úradu Národnú radu Slovenskej republiky a príslušné orgány.

Odvolanie starostu obyvateľmi obce

Jednou z možností ako sa obyvatelia obce môžu zapojiť aktívne do fungovania svojej obce, je vysloviť nespokojnosť s konaním starostu, a to tak, že ho odvolajú v miestnom referende. Konanie miestneho referenda môžu obyvatelia podnieť zorganizovaním petície.

Pri spísaní takejto petície sa postupuje podľa zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve a zároveň podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Vzor petície na stiahnutie: [Petícia na vyhlásenie miestneho referenda](#).

Podľa § 11a zákona o obecnom zriadení, musí zastupiteľstvo obce vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu, v prípade, ak sa pod petíciu za vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu podpíše **aspoň 30 % oprávnených voličov**.

Oprávneným voličom podľa ustanovenia § 2 zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do samosprávnych orgánov obcí je:

- občan Slovenskej republiky
- s trvalým pobytom v obci, kde sa majú voľby (miestne referendum) vykonávať
- ktorý dosiahol vek 18 rokov

Petíciu za odvolanie starostu overujú aspoň traja poslanci určení obecným zastupiteľstvom, ktorí nemôžu byť členmi petičného výboru. Ak petícia spĺňa náležitosti ustanovené zákonom o petičnom práve, **obecné zastupiteľstvo musí vyhlásiť miestne referendum** obce tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od doručenia petície.

Výsledky miestneho referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila aspoň polovica oprávnených voličov a ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov miestneho referenda. Obec vyhlási výsledky referenda do troch dní od doručenia zápisnice o výsledkoch hlasovania na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce. V prípade, ak je referendum úspešné, mandát starostu zaniká vyhlásením výsledku miestneho referenda.

Ak by došlo k takej situácii, že obecné zastupiteľstvo na základe platnej petície nevyhlási miestne referendum, je nevyhnutné sa obrátiť s podnetom na okresnú prokuratúru s uvedením všetkých skutočností a dôkazov, ktoré svedčia tomu, že referendum malo byť vyhlásené.

Prokurátor môže v takom prípade vydať upozornenie na účel odstránenia nezákonnosti, ku ktorej došlo nečinnosťou z dôvodu nevyhlásenia referenda. Obecné zastupiteľstvo je povinné vybaviť upozornenie prokurátora bezodkladne, najneskôr však do 30 dní od jeho doručenia. Ak obecné zastupiteľstvo zistí, že upozornenie prokurátora je dôvodné, je povinné v lehote 30 dní odstrániť protiprávny stav a o prijatých opatreniach upovedomiť prokurátora. Ak sa obecné zastupiteľstvo domnieva, že upozornenie prokurátora nie je dôvodné, upovedomí o tom v lehote 30 dní prokurátora. Ak obecné zastupiteľstvo zostalo nečinné aj po upozornení, je prokurátor oprávnený podať žalobu na správny súd podľa Správneho súdneho poriadku.

Kontrola nakladania s majetkom obce

V zmysle § 7 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí sú orgány obce a organizácie povinné hospodáriť s majetkom obce v prospech rozvoja obce a jej občanov a ochrany a tvorby životného prostredia.

Orgány obce a organizácie sú povinné majetok obce zveľaďovať, chrániť a zhodnocovať. Sú povinné najmä udržiavať a užívať majetok, chrániť majetok pred poškodením, zničením, stratou alebo zneužitím, používať všetky právne prostriedky na ochranu majetku, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi.

Pravidlá nakladania s majetkom obce

Od prvého júla 2009 sú obce a VÚC v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí povinné predávať a prenajímať svoj majetok vo verejnej obchodnej súťaži, dražbe alebo priamym predajom najmenej za cenu podľa znaleckého posudku.

Uvedené pravidlá by mali zabezpečiť čo najvyššie zhodnotenie verejného majetku, ide o mimoriadne významný príspevok k transparentnému a efektívnemu nakladaniu s verejným majetkom. Právna úprava predstavovala reakciu na prax niektorých slovenských samospráv, u ktorých dochádzalo k predaju majetku, alebo jeho prenajímaniu za cenu výrazne nižšiu, než je cena trhová. Obce či vyššie územné celky predávali majetok za cenu, ktorá nebola určená ani výsledkom súťaže, ani na základe znaleckého ohodnotenia. Navyše sa nakladanie s majetkom často dialo bez informovania obyvateľov.

Obec musí tiež zverejniť zámer predat' svoj majetok a spôsob jeho predaja na svojej úradnej tabuli, na internetovej stránke obce, ak ju má obec zriadenú, a v regionálnej tlači. Táto povinnosť by mala prispieť k transparentnosti pri nakladaní s majetkom a zabezpečiť obyvateľom obce informovanosť o nakladaní s ním.

Obec nemôže previesť vlastníctvo svojho majetku priamym predajom na fyzickú osobu, ktorá je v tejto obci starostom obce, poslancom obecného zastupiteľstva, štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou, prednostom obecného úradu, zamestnancom obce, hlavným kontrolórom obce, blízkou osobou osôb uvedených vyššie.

Bližšie podmienky nakladania s majetkom obce sú uvedené v zákone o majetku obcí. Zároveň v časti odkazy nájdete stanoviská Ministerstva financií SR k danej problematike v konkrétnych prípadoch.

Popis možností, čo môžu občania robiť, ak obec nakladá s majetkom nehospodárne nájdete tiež vo filme VIA IURIS – [Nakladanie s obecným majetkom](#).

Zákon o majetku obcí umožňuje obyvateľom obce a VÚC podať návrh na súd na určenie neplatnosti prevodu majetku obce alebo VÚC.

Fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt, sa môže domáhať neplatnosti právneho úkonu alebo určenia vlastníctva obce k majetku, ktorý bol obcou prevedený na tretiu osobu, ak prevod majetku obce nebol realizovaný na základe obchodnej verejnej súťaže, dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu stanovenú podľa osobitného predpisu, okrem prípadov, keď tento zákon iný spôsob prevodu pripúšťa. V záujme právnej istoty ďalších nadobúdateľov je toto právo obmedzené na dobu jedného roka odo dňa prevodu.

Žalobu je možné podať na súde do jedného roka odo dňa prevodu vlastníckeho práva z majetku obce na nadobúdateľa. V žalobe nie je potrebné preukazovať naliehavý právny záujem, tak ako je to u iných určovacích žalôb. Je daný tým, že priamo zákon zaviedol aktívnu legitímáciu obyvateľov obce.

Neoprávnená štátna pomoc

Ak obec prevedie vlastnícke právo k nehnuteľnému majetku v prospech podnikateľa, nemala by ho v zmysle zákona č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) predať za cenu nižšiu ako je cena trhová. Ak nebude podľa uvedeného postupovať, mal by byť tento prevod skúmaný z hľadiska možného rozporu s pravidlami poskytovania štátnej pomoci.

Podľa čl. 107 ods. 1 **Zmluvy o fungovaní Európskej únie** (ďalej len „ZFEÚ“), ak nie je zmluvami ustanovené inak, pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá naruša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvyhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.

Štátnou pomocou sú také opatrenia v prospech podnikov, ktoré spĺňajú nasledovné štyri kumulatívne kritériá:

- prevod verejných zdrojov (v čl. 107 ZFEÚ označené ako „štátne prostriedky“) a pripísateľnosť štátu,
- ekonomické zvyhodnenie príjemcu pomoci,
- selektívnosť opatrenia pomoci,
- vplyv na hospodársku súťaž, vplyv na vnútorný obchod EÚ.

Príjemcom pomoci je v zmysle zákona o štátnej pomoci ten, kto vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na právnu formu a spôsob financovania a v koho prospech bol vykonaný právny úkon, ktorý ho oprávňuje na získanie pomoci. Na účely zákona o štátnej pomoci sa hospodárskou činnosťou rozumie každá činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru alebo služieb alebo v ponuke tovaru a služieb na trhu.

Štátna pomoc sa môže poskytnúť, len ak je schválená Komisiou. Poskytovateľ je povinný pred poskytnutím štátnej pomoci požiadať Komisiu o jej schválenie (všeobecná notifikačná povinnosť), okrem prípadov výnimiek. V prípade, ak dôjde k poskytnutiu neoprávnenej pomoci, je poskytovateľ povinný vymáhať od príjemcu sumu, ktorá zodpovedá neoprávnenej pomoci vrátane úroku podľa sadzby určenej Komisiou.

Výnimku zo všeobecnej notifikačnej povinnosti predstavuje napr. minimálna pomoc, tzv. **pravidlo de minimis**, ktorá je bližšie upravená v nariadení Komisie (EÚ) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* .. Uvedené nariadenie stanovuje, že pomoc podnikateľovi, ktorá neprekračuje strop 200 000 EUR počas obdobia troch daňových rokov a ktorá spĺňa určité podmienky, nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle čl. 107 ods. 1 zmluvy, keďže sa považuje za pomoc, ktorá neovplyvňuje obchod ani nenaruša hospodársku súťaž. Takáto pomoc sa preto nemusí notifikovať (schváliť).

V prípade podnikov vykonávajúcich cestnú nákladnú dopravu, je tento strop stanovený na 100 000 EUR pre jediný podnik, v priebehu troch fiškálnych rokov, pričom pomoc na nákup vozidiel cestnej nákladnej dopravy podnikom, ktoré vykonávajú cestnú nákladnú dopravu v prenájme alebo za úhradu je vylúčená.

K možnosti zavedenia nútenej správy v obci

V zmysle § 19 ods. 10 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je Ministerstvo financií oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy, ak nastali skutočnosti, že celková výška záväzkov obce po lehote splatnosti presiahne 15% skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka a ak neuhradila niektorý uznaný záväzok do 60 dní odo dňa jeho splatnosti, a zároveň obec nezaviedla ozdravný režim.

Pre potreby zavedenia ozdravného režimu sa do celkovej výšky záväzkov obce po lehote splatnosti 60 dní nezapočítavajú záväzky z realizácie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, operačných programov spadajúcich do cieľa Európska územná spolupráca a programov financovaných na základe medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi najviac v sume zmluvne dohodnutého nenávratného finančného príspevku.

Podnet na konanie zákon nerieši, je však možné podnetom napríklad od zastupiteľstva, na preverenie skutočností týkajúcich sa rozpočtového provizória, vyvolať konanie Ministerstva financií a následne aj rozhodnutie o zavedení nútenej správy. Na to však musia byť splnené ekonomické parametre uvedené vyššie. Ak obyvatelia majú opodstatnené podozrenie, že môže dôjsť k naplneniu podmienok o nútenej správe, je vhodné podať podnet na Ministerstvo financií.

Trestnoprávna zodpovednosť starostu

V prípade, že starosta obce hrubo porušuje svoje povinnosti, prichádza do úvahy aj jeho trestnoprávna zodpovednosť.

Starosta sa môže dopustiť **trestného činu porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku**, ak spôsobí obci malú škodu tým, že poruší všeobecne záväzným právnym predpisom ustanovenú povinnosť alebo povinnosť uloženú právoplatným rozhodnutím súdu alebo vyplývajúcu zo zmluvy opatrovať alebo spravovať cudzí majetok. Potrestá sa odňatím slobody až na dva roky (§ 237 a nasl. Trestného zákona).

Do úvahy tiež prichádza spáchanie **trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa** (§ 326 Trestného zákona). Tento trestný čin spácha verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech, vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu, prekročí svoju právomoc, alebo nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci alebo z rozhodnutia súdu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.

Podľa § 128 ods. 1 Trestného zákona platí podmienka, že trestný čin musí byť spáchaný v súvislosti s právomocou a zodpovednosťou verejného činiteľa. Táto právomoc musí vyplývať z ústavy alebo zo zákonov. Právomocou verejného činiteľa je najmä rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb. Podľa výkladu Generálnej prokuratúry SR

musí takéto rozhodovanie o právach a povinnostiach obsahovať „prvok moci a prvok rozhodovania“. A keďže výkon každej povinnosti starostu nie je aj výkonom jeho právomoci, je potrebné vopred zvážiť a posúdiť skutkový stav.

Uvedené možno doplniť aj uznesením Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Tz 22/2004, ktorým podľa § 268 ods. 1 Trestného poriadku zamietol sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor Slovenskej republiky proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora okresnej prokuratúry. V odôvodnení tohto uznesenia sa okrem iného uvádza, že „...*Aby obvinený mohol byť považovaný za verejného činiteľa nepostačuje len správne zistenie, že v čase činu bol voleným funkcionárom samosprávy, primátorom mesta B., a že sa podieľal na plnení úloh spoločnosti a štátu, ktorými treba rozumieť výkon dôležitých verejných funkcií. Súčasne by musela byť totiž splnená aj podmienka, že používal pritom právomoc, ktorá mu bola v rámci zodpovednosti za plnenie týchto úloh zverená. Chápanie pojmu právomocí obvineného v súvislosti s odplatným prevodom nehnuteľného majetku mesta na právnickú osobu v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku nie je správne. Jeho kritériom totiž nie je to, o plnenie akej z úloh mesta ktoré obvinený zastupoval navonok išlo, ani to, že v majetkovoprávnom vzťahu zastupoval jeho obyvateľov, v záujme ktorých bol povinný konať. Nesporne išlo o konanie, ktoré malo širší spoločenský dosah a dotýkalo sa verejného záujmu, avšak pojem právomoci musí v sebe vždy zahrňovať prvok moci a rozhodovania.... Názor sťažovateľa, že zákon v tejto spojitosti primátorovi priznáva konkrétne právomoci, ktoré sú sčasti obmedzené kompetenciou mestského zastupiteľstva schvaľovať zmluvné prevody nehnuteľného majetku [§ 9 ods. 2 písm. a) Zákona o majetku obcí] prehliada, že prvok rozhodovania a moci podľa zákona prináleží práve spomenutému zastupiteľskému zboru, ktorého rozhodnutia vykonáva primátor ako výkonný orgán hlavného mesta.*“

Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak sa verejný činiteľ dopustí trestného činu zneužívajúc na to svoje postavenie, zamestnanie, funkciu, prístup k zdrojom a dôveru, ktorá mu bola zverená, nemusí sa dopustiť trestného činu verejných činiteľov. Môže však ísť o spáchanie iného trestného činu alebo porušenie iných ustanovení zákona, za ktoré mu hrozí sankcia.

Ďalšou skutkovou podstatou trestného činu, ktorá môže byť starostom pri porušení jeho povinností naplnená, je trestný čin uvedený v § 327a Trestného zákona. V zmysle tohto verejný činiteľ, ktorý z nedbanlivosti nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci pri správe majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie, hoci vedel, že tým môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že také porušenie alebo ohrozenie nespôsobí, a spôsobí tým škodu veľkého rozsahu na majetku štátu, majetku obce, majetku vyššieho územného celku alebo majetku verejnoprávnej inštitúcie, alebo spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerých osôb alebo smrť viacerých osôb, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

Každý, kto sa o nezákonnom konaní starostu dozvie, môže podať trestné oznámenie orgánom činným trestnom konaní (napr. najbližšie oddelenie policajného zboru), ktoré sa musia s jeho podaním zaoberať. Občanov často odradí od podania trestného oznámenia strach, že by mohli byť trestne stíhaní za krivé obvinenie alebo ohováranie. Tieto obavy nie sú ale opodstatnené, keďže pri oboch trestných činoch by sa musel preukázať ich úmysel, že chceli uvádzať nepravdivé informácie.

Bližšie k zodpovednosti verejných činiteľov sa môžete dočítať v analýze – *Zodpovednosť verejných činiteľov* vydanéj VIA IURIS. [Prečítajte si celú publikáciu.](#)

Ďalšie informácie

Vzory, odkazy, predpisy

Nižšie nájdete praktické vzory podaní, súvisiace právne predpisy a užitočné odkazy k téme Ako na nefungujúcu samosprávu. Vzory podaní vám môžu pomôcť v komunikácii so štátnymi orgánmi. Môžete si ich upraviť podľa vlastných potrieb, sú k dispozícii na stiahnutie zdarma.

Vzory podaní

[Petícia na vyhlásenie miestneho referenda](#)

[Rozhodnutie o uložení pokuty starostovi obce](#)

Súvisiace právne predpisy

[Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení](#)

[Zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#)

[Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí](#)

[Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov \(zákon o štátnej pomoci\)](#)

[Nariadenie Komisie \(EÚ\) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis*.](#)

[Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy](#)

[Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon](#)

Užitočné odkazy

Film VIA IURIS o zákonnom postupe odvolávania starostu, ktorý stratil dôveru občanov – [Starosti so starostom](#)

Film VIA IURIS o tom, čo môžu občania robiť, ak ich obec nakladá so svojim majetkom nehospodárne – [Nakladanie s obecným majetkom](#)

Stanoviská Ministerstva financií Slovenskej republiky k nakladaniu s majetkom obce:

[Stanovisko Ministerstva financií SR 1](#)

[Stanovisko Ministerstva financií SR 2](#)

[Stanovisko Ministerstva financií SR 3](#)

[Stanovisko Ministerstva financií SR 4](#)

[Stanovisko Ministerstva financií SR 5](#)

[Stanovisko Ministerstva financií SR 6](#)

Otázky a odpovede

OTÁZKA: Kedy môže obecné zastupiteľstvo vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu?

ODPOVEĎ: Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum o odvolaní starostu, ak o to petíciou požiada aspoň 30% oprávnených voličov. Môže tiež vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu, ak neprítomnosť alebo nespôsobilosť starostu na výkon funkcie trvá dlhšie ako šesť mesiacov.

OTÁZKA: Môžu obyvatelia obce iniciovať odvolanie starostu?

ODPOVEĎ: Jednou z možností ako sa obyvatelia obce môžu zapojiť aktívne do fungovania svojej obce, je vysloviť nespokojnosť s konaním starostu, a to tak, že ho odvolajú v miestnom referende. Konanie miestneho referenda môžu obyvatelia podnieť zorganizovaním petície. Pri spísaní takejto petície sa postupuje podľa zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve a zároveň podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Pozrite si vzor petície: Petícia na vyhlásenie miestneho referenda.

Podľa § 11a zákona o obecnom zriadení, musí zastupiteľstvo obce vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu, v prípade, ak sa pod petíciu za vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu podpíše aspoň 30 % oprávnených voličov.

OTÁZKA: Musia byť členovia petičného výboru petície za vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu občanmi obce?

ODPOVEĎ: Hoci to zákon výslovne nestanovuje, z povahy veci a teleologického výkladu predmetných ustanovení vyplýva, že aj petičný výbor musí spĺňať podmienky pre podpis tohto typu petície - teda musí byť zložený z oprávnených voličov obce.

OTÁZKA: Môžu obyvatelia na súde napadnúť nehospodárne nakladanie s majetkom obce?

ODPOVEĎ: Fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt, sa môže domáhať neplatnosti právneho úkonu alebo určenia vlastníctva obce k majetku, ktorý bol obcou prevedený na tretiu osobu, ak prevod majetku obce nebol realizovaný na základe obchodnej verejnej súťaže, dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu stanovenú podľa osobitného predpisu, okrem prípadov, keď tento zákon iný spôsob prevodu pripúšťa. Žalobu je možné podať na súde do jedného roka odo dňa prevodu vlastníckeho práva z majetku obce na nadobúdateľa. V žalobe nie je potrebné preukazovať naliehavý právny záujem, tak ako je to u iných určovacích žalôb. Je daný tým, že priamo zákon zaviedol aktívnu legitimitu obyvateľov obce.

OTÁZKA: V prípade, že je referendum o odvolaní primátora úspešné, kto nastupuje na jeho miesto?

ODPOVEĎ: Ak je referendum úspešné, mandát starostu zaniká vyhlásením výsledku miestneho referenda. Kým nie sú vyhlásené nové voľby, platí § 13b od. 4 a 5 zákona o obecnom zriadení. Ak zanikne mandát starostu pred uplynutím funkčného obdobia, plní úlohy starostu v plnom rozsahu zástupca starostu; ak sú poverení zastupovaním dvaja zástupcovia starostu, plnia tieto úlohy v poradí, v ktorom boli poverení za zástupcov starostu. Zastupovanie sa skončí zložením sľubu novozvoleného starostu.

OTÁZKA: Konajú sa nasledujúce voľby v riadnom termíne?

ODPOVEĎ: Uvedené je na posúdení predsedu parlamentu, keďže zákon v tejto súvislosti nestanovuje žiaden termín. Platí, že nové voľby sa nevyhlásia v posledných šiestich mesiacoch funkčného obdobia orgánov samosprávy obcí. V prípade uvažovania o zbere podpisov na petíciu za vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu je preto potrebné posúdiť, či predmetná aktivita bude efektívna vzhľadom k tomu, aby sa stihol získať potrebný počet podpisov, vzhľadom na zostávajúcu dĺžku funkčného obdobia. Rovnako je účelné zvážiť efektívnosť nákladov vynaložených na zvolanie referenda.

OTÁZKA: Môže zastupiteľstvo skrátiť volebné obdobie a vyhlásiť predčasné voľby?

ODPOVEĎ: Slovenský právny poriadok nepripúšťa takúto alternatívu. Skrátenie volebného obdobia neprichádza do úvahy ani formou petície. Volebné obdobie je zákonom dané a voľby vyhlasuje predseda parlamentu.

OTÁZKA: Vplýva obmedzený prístup k úradnej tabuli obce na platnosť VZN?

Skutkový stav: Schválené Všeobecne záväzné nariadenie bolo vyvesené na úradnej tabuli v meste dňa 5.10.2019. Toto VZN nadobúda účinnosť 15. dňom od vyvesenia na úradnej tabuli, t. j. 20.10.2019. Na úradnej tabuli nachádzajúcej sa v centre mesta však schválené VZN vyvesené nie je. Mesto argumentuje, že „oficiálna“ úradná tabuľa sa nachádza vo vestibule MsÚ, ktorý je však otvorený len počas pracovnej doby úradu. Ďalším argumentom samosprávy je, že VZN bolo zverejnené aj na internetovej úradnej tabuli na oficiálnej stránke mesta. Otázkou teda je, či internetová tabuľa spĺňa zákonné kritéria o nepretržitom prístupe verejnosti k nej a či nevyvesením VZN na „riadnej“ (teda verejnosti prístupnej) úradnej tabuli nedošlo k porušeniu zákona o správnom konaní a v konečnom dôsledku aj odkladu účinnosti VZN.

ODPOVEĎ: Obec pri vydávaní všeobecne záväzných nariadení (VZN) nie je v postavení správneho orgánu v zmysle zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Podľa právneho názoru Ministerstva vnútra SR však vzhľadom na zachovanie právnej istoty a jednoty právneho poriadku, aj ak obec neplní funkciu správneho orgánu, by mala zabezpečiť nepretržitý prístup verejnosti k úradnej tabuli tak, ako je to uvedené v § 3 ods. 5 správneho poriadku. Zverejnenie na internetovej stránke je len doplnkovou službou, ktorú je obec povinná uplatniť v prípade, ak ju má zriadenú. Podmienkou účinnosti VZN je jeho vyvesenie na úradnej tabuli (nie na internetovej adrese), pričom VZN nadobúda účinnosť pätnástym dňom od vyvesenia. Podľa názoru ministerstva vnútra nedodržanie nepretržitosti prístupu verejnosti k úradnej tabuli v tomto prípade nemá vplyv na účinnosť VZN.

Podľa nášho názoru nevyvesením VZN na riadnej úradnej tabuli v obci (nie internetovej), ktorá ako jediná spĺňa požiadavku nepretržitej prístupnosti nebol naplnený predpoklad platnosti a účinnosti VZN v zmysle dikcie § 6 ods. 8 a 9 zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení; na základe tejto argumentácie by teda mohlo byť argumentované tým, že také VZN nie je pre nikoho záväzné nakoľko nebola dodržaná zákonom stanovená a predpísaná procedúra jeho uvedenia do platnosti a účinnosti – upozornenie na uvedené nedostatky úradnej tabule v obci a na nedostatky v súvislosti so zverejňovaním VZN na úradnej tabuli môžu byť predmetom podania sťažnosti na príslušný orgán obce s cieľom zjednať okamžitú nápravu pretože súčasný stav je v rozpore s dikciou zákona alebo tiež predmetom podania podnetu príslušnej okresnej prokuratúre s cieľom vykonať dozor nad dodržiavaním zákonnosti s následným upozornením na nezákonný stav a pokynom uviesť ho do súladu so zákonom.

OTÁZKA: Ako možno vymôcť sumu, ktorú dlhuje starosta obci?

ODPOVEĎ: Obec ako poškodený subjekt by si mala uplatniť svoj nárok na náhradu škody podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka. V zmysle tohto ustanovenia každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti. Za škodu teda zodpovedá aj starosta, ktorý ju spôsobí nezákonným výkonom svojej právomoci. Uplatnenie nároku by obec uskutočnila podaním žaloby na náhradu škody na príslušnom Okresnom súde.

OTÁZKA: Má obyvateľ obce postavenie poškodeného v trestnom konaní proti starostovi, ktorý spôsobil obci škodu?

ODPOVEĎ: Je faktom, že ako svedok alebo oznamovateľ trestného činu nemá obyvateľ obce taký rozsah procesných oprávnení ako poškodený, resp. postavenie poškodeného je procesne silnejšie (má právo uplatniť nárok na náhradu škody, robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie, predkladať dôkazy, nazerat' do spisov a preštudovať ich, zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní a na verejnom zasadnutí konanom o odvolaní alebo o dohode o priznaní viny a prijatí trestu, vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, má právo záverečnej reči a právo podávať opravné prostriedky v rozsahu vymedzenom týmto zákonom).

Z tohto dôvodu je snaha obyvateľov obce o tento status logická. Zložitejšia je však otázka, či sa dá uvedený aj zdôvodniť. Poškodeným je v zmysle Trestného poriadku „osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.“ Z tejto definície by sa v danom prípade dalo uvažovať o možnom naplnení tejto jej časti: „...iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody“. Judikatúra neuvádza príklad, ktorý by bol čo i len obdobný. Obec je zároveň samostatný právny subjekt, ktorého majetkové práva mohli byť konaním starostu porušené. A v tomto zmysle je obec poškodeným subjektom.

Zároveň však nepovažujeme za márne pokúsiť sa ustáť tvrdenie, že obyvateľ je poškodený a nechať na orgánoch činných v trestnom konaní zdôvodnenie opaku. Tvrdenie by sa mohlo opierať o to, že ste obyvateľom obce, z príslušnosti k obci vyplýva obyvateľovi obce celý rad práv a povinností. Okrem toho, že sa obyvateľ zákonom predpokladaným spôsobom zúčastňuje na samospráve obce je napr. aj povinný podľa § 3 zákona o obecnom zriadení a) ochraňovať majetok obce a podieľať sa na nákladoch obce, vykonávať menšie obecné služby organizované obcou, ktoré sú určené na zlepšenie života, životného prostredia, ekonomických podmienok a sociálnych podmienok obyvateľov obce a sú vykonávané v záujme obce

b) poskytovať podľa svojich schopností a možností osobnú pomoc pri likvidácii a na odstraňovaní následkov živeľnej pohromy alebo havárie v obci.

...a pod. podľa uvedeného zákona.

Nehospodárne nakladanie s majetkom obce má priamy vplyv na schopnosť obce zabezpečovať zákonné povinnosti vo vzťahu ku svojim obyvateľom. Z tohto dôvodu má obyvateľ obce priamy záujem na efektívnom a transparentnom nakladaní s obecným majetkom.

OTÁZKA: Starosta obce neplní svoje povinnosti, a preto bolo vyhlásené referendum, ktorého cieľom je starostu odvolať. Je pravdepodobné, že sa starosta bude snažiť jeho priebeh zmariť, napríklad zneprístupnením miestností určených na referendum. Čo môžeme v takejto situácii robiť?

ODPOVEĎ: Starosta obce musí v rámci svojich právomocí a povinností vykonať všetky úkony k tomu, aby mohlo riadne prebehnúť miestne referendum. Ak by starosta nejakým spôsobom referendum maril, napr. tak, že by nesprístupnil referendovú miestnosť alebo nevytlačil referendové lístky, mohol by sa dopustiť trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 Trestného zákona.

Z dôvodu spáchania a následného odsúdenia za úmyselný trestný čin by starosta mohol prísť o svoj mandát.

OTÁZKA: V decembri 2018 som v mene občianskej iniciatívy zaslala žiadosť na prokuratúru o preverenie zákonnej postupnosti starostu a obecného zastupiteľstva pri vybavení petície, pretože podľa nás obec nepostupovala podľa zákona o petičnom práve - neprejedнала petíciu na obecnom zastupiteľstve, ale na pracovnom stretnutí, na ktorom sa nemôžu robiť rozhodnutia, a zároveň nás neprizvali ani k tomuto rozhodnutiu, aby sme svoje stanovisko mohli zdôvodniť. V uvedenej veci sme podali aj podnet na prešetrenie zákonnosti prokurátorom, ten bol ale odložený z dôvodu údajnej absencie oprávnení prokuratúry. Ako môžeme ďalej postupovať?

ODPOVEĎ: Z Vami zaslaných podkladov skutočne vyplýva, že obecné zastupiteľstvo bolo v zmysle petičného zákona povinné prerokovať predloženú petíciu na svojom zasadnutí a umožniť vystúpiť počas prerokovania petície zástupcovi a členovi petičného výboru. V zmysle petičného zákona, ak petíciu podporilo najmenej 1000 osôb alebo aspoň 8 % osôb oprávnených voliť do orgánov samosprávy obce, ktorej bola petícia určená, príslušný orgán verejnej moci prerokuje petíciu so zástupcom a petičným výborom. Ak bola petícia určená obecnému zastupiteľstvu, je zastupiteľstvo povinné petíciu prerokovať na svojom zasadnutí a umožniť vystúpiť počas prerokovania petície zástupcovi a členom petičného výboru. Spôsob vysporiadania sa s takouto petíciou musí byť zaznamenaný v uznesení z rokovania. Preto máme za to, že obecné zastupiteľstvo nepostupovalo v súlade so zákonom, keď petíciu prerokovalo na neformálnom stretnutí a ani neprizvalo zástupcu a člena výboru. Samozrejme, takýto postup podlieha prokurátorskému prieskumu v zmysle zákona o prokuratúre. Zároveň, ak podanie petície na obecné zastupiteľstvo malo za cieľ ovplyvniť vydanie záväzného stanoviska, ktoré obec v rámci výkonu územnej samosprávy vydáva k investičnej činnosti v jej katastrálnom území, tak to predstavuje ďalší argument, prečo sa prokuratúra mala daným podnetom zaoberať a preskúmať postup obce.

V tejto súvislosti preto môžete podať opakovaný podnet v zmysle § 36 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre „*Podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor alebo ním určený prokurátor.*“

Zároveň Vám dávame do pozornosti aj možnosť obrátiť sa na hlavného kontrolóra obce, do kontrolných právomocí ktorého patrí v zmysle § 18d zákona o obecnom zriadení aj kontrola vybavovania sťažností a petícií, kontrola dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov, dodržiavania interných predpisov obce, kontrola plnenia úloh ustanovených osobitnými predpismi a ďalšie.

OTÁZKA: Je v poriadku, ak starosta vlastní firmu, ktorá vykonáva právne služby pre obec a účtuje si za ne vysoké poplatky?

ODPOVEĎ: Ak starostova firma vykonáva služby pre obec, skúmali by sme, za akých okolností prebehlo verejné obstarávanie na tieto služby. Aby bolo verejné obstarávanie vykonané v súlade so zákonom, starosta sa nesmie podieľať na príprave súťažných podkladov (zistiť sa to dá tak, či je alebo nie je na nich podpísaný) a nemôže byť členom komisie na hodnotenie ponúk. Ak niektorá zo spomínaných skutočností nastala, máte možnosť podať podnet na Úrad pre verejné obstarávanie, aby vykonal kontrolu zákonnosti vykonaného verejného obstarávania.

Ak je obec ochotná platiť za právne služby premrštené sumy, je na zvážení tiež podanie trestného oznámenia na starostu za podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania

právomoci verejného činiteľa, keďže nehospodárne nakladá s financiami obce, čím jej spôsobuje škodu.

OTÁZKA: Mám ako obyvateľ obce právo na zverejnenie mojich pripomienok k schválenému rozpočtu obce na úradnej tabuli obce, keď ich považujem za prínosné a chcem s nimi zoznámiť svojich spoluobčanov? Starostka obce ma s touto požiadavkou odmietla.

ODPOVEĎ: Zákon o obecnom zriadení nenariaďuje, aby pripomienky k rozpočtu alebo k iným nariadeniam obce museli byť zverejňované na úradnej tabuli. Ak teda starostka odmietla zverejniť vaše pripomienky na úradnej tabuli, neporušila tým žiadny zákon. Je ale samozrejme, že v záujme transparentnosti úkonov obce by tak mala urobiť.

Ako obyvateľ obce máte aj iné možnosti ako zverejniť svoje pripomienky tak, aby sa k nim dostali ostatní obyvatelia obce – napr. komentárom na webovej stránke obce. Tiež máte možnosť zúčastniť sa rokovania obecného zastupiteľstva a tam predniesť svoje pripomienky.

OTÁZKA: V našej obci sme vyhlásili referendum na odvolanie starostu obce. Aj keď bolo referendum vyhlásené, starosta ho v obci deklaruje ako „údajné“ referendum a dal podnet na preskúmanie uznesenia z uvedeného obecného zastupiteľstva na prokuratúru. Ako máme postupovať, ak starosta nezabezpečí priebeh referenda, teda nevytlačí lístky, neurčí zapisovateľku atď. ? Môže byť zapisovateľkou členka referendovej komisie?

ODPOVEĎ: Marenie referenda je trestným činom, to znamená, že v prípade podozrenia z marenia referenda je možné podať na starostu trestné oznámenie pre tento skutok. Pokiaľ ide o druhú vašu otázku, táto nie je v zákone upravená a treba sa pozrieť na úpravu prijatú vo VZN obce, nakoľko

viac informácií týkajúcich sa podmienok organizácie referenda vo vašej obci môžete nájsť v príslušnom nariadení obce, ktoré obec vydáva v zmysle zákona o obecnom

zriadení. OTÁZKA: Petícia občanov za odvolanie starostu s potrebným kvórom bola doručená na obecný úrad.- Obecné zastupiteľstvo následne vyhlásilo termín konania referenda a ďalšie náležitosti uznesením. Starosta však uznesenie nepodpísal. Je prijatie VZN o organizovaní miestneho referenda v obci predpokladom konania miestneho referenda o odvolaní starostu?

ODPOVEĎ: Skutočnosť, že obec neupraví podrobnosti o organizácii miestneho referenda formou VZN obce, tak ako jej to ukladá zákon o obecnom zriadení, je samozrejme v rozpore so zákonom. Nemôže však predstavovať prekážku vykonania miestneho referenda. Právny predpis - a zda aj jeho absencia - by totiž nemal(a) dovoliť akúkoľvek brzdu či znemožnenie vykonania foriem priamej demokracie.

Miestne referendum sa vyhlasuje uznesením obecného zastupiteľstva, čo vyplýva z ustanovenia § 11a ods. 5 zákona č. o obecnom zriadení „(5) *Obecné zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum podľa odseku 1 písm. a), b), d) a e) a odseku 4 tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od schválenia uznesenia o vyhlásení miestneho referenda.*“. Toto sa vyťahuje aj na miestne referendum o odvolaní starostu, o ktoré petíciou požaduje aspoň 30% oprávnených voličov.. Obecné zastupiteľstvo vyhlási toto miestne referendum tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od schválenia uznesenia o vyhlásení miestneho referenda. Pre doplnenie dodávame, že v zmysle § 13 ods. 7 zákona o obecnom zriadení platí, že na uznesenie o vyhlásení referenda za odvolanie starostu sa sistačné právo starostu nevzťahuje – teda starosta nemá právomoc pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva tým, že ho nepodpíše.

OTÁZKA: Je v petícii na vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu potrebné, aby osoby, ktoré sú podpísané pod petíciou na vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu uviedli aj svoj dátum narodenia a adresu trvalého pobytu?

ODPOVEĎ: V zmysle § 13a ods. 3 zákona o obecnom zriadení: „*Obecné zastupiteľstvo*

a. vyhlási miestne referendum o odvolaní starostu, ak to petíciou požaduje aspoň 30% oprávnených voličov“

Definícia oprávneného voliča je uvedená v ustanoveniach § 3 a § 163 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva v zmysle ktorých platí, že:

§ 3: „*Právo voliť má každý, kto najneskôr v deň konania volieb dovŕši 18 rokov veku podľa podmienok ustanovených v osobitných častiach (ďalej len "volič").*

§ 163: „*Právo voliť do orgánov samosprávy obce má obyvateľ obce, ktorý má trvalý pobyt v obci.*“

Z uvedeného vyplýva aj odpoveď na Vašu otázku, t. j. v petícii na vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu je potrebné, aby osoby, ktoré sú podpísané pod petíciou na vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu uviedli aj svoj dátum narodenia a aj adresu trvalého pobytu.

Zákone o obecnom zriadení tak predstavuje špeciálnu úpravu vo vzťahu k zákonu č. 85/1990 Zb. o petičnom práve a určuje podrobnejšie náležitosti, ktoré musí podporovateľ petície uviesť pri podpore špecifického typu petície - v tomto prípade petícia na vyhlásenie miestneho referenda za odvolanie starostu podľa zákona o obecnom zriadení. Okrem požiadaviek petičného zákona tak musí petícia spĺňať aj požiadavky zákona o obecnom zriadení.

OTÁZKA: Je možné, aby bola zmenená zmluva medzi obcou v pozícii prenajímateľa a nájomcom – súkromnou osobou prostredníctvom dodatku, ktorý zhoršuje postavenie obce, konkrétne vo veci nájomného? Poslanci obce odmietajú takýto dodatok prijať.

ODPOVEĎ: Prenechávanie obecného (mestského) majetku do nájmu upravuje ustanovenie § 9a ods. 9 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí takto:

„9) Ak tento alebo osobitný predpis neustanovuje inak, ustanovenia odsekov 1 až 3 a 5 až 7 je obec povinná primerane použiť aj pri prenechávaní majetku obce do nájmu, a to najmenej za také nájomné, za aké sa v tom čase a na tom mieste obvykle prenechávajú do nájmu na dohodnutý účel veci toho istého druhu alebo porovnateľné veci okrem

a) hnuteľnej veci vo vlastníctve obce, ktorej zostatková cena je nižšia ako 3 500 eur.

b) nájmu majetku obce, ktorého trvanie s tým istým nájomcom neprekročí desať dní v kalendárnom mesiaci,

c) pri nájmoch majetku obce z dôvodu hodného osobitného zreteľa, o ktorých obecné zastupiteľstvo rozhodne trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov, pričom osobitný zreť musí byť zdôvodnený; zámer prenajať majetok týmto spôsobom je obec povinná zverejniť najmenej 15 dní pred schvaľovaním nájmu obecným zastupiteľstvom na svojej úradnej tabuli a na svojej internetovej stránke, ak ju má obec zriadenú, pričom tento zámer musí byť zverejnený počas celej tejto doby,

d) nájmu nehnuteľného majetku obce registrovanému sociálnemu podniku ako formy

investičnej pomoci.

V danej súvislosti je potrebné uviesť, že zákon o majetku obcí neupravuje možnosť takejto zmeny nájomnej zmluvy uzatvorenej podľa ustanovenia § 9a ods. 9 zákona o majetku obcí. Účelom verejnej obchodnej súťaže, resp. podmienok ustanovenia § 9a zákona o majetku obcí, je súťaženie o čo najvýhodnejšie podmienky pre danú obec (resp. mesto) a víťazná (pre obec najvýhodnejšia) ponuka zaväzuje súťažiteľa a po jej prijatí (schválení) aj samotnú obec. Ak sa táto ponuka, už premietnutá do samotnej zmluvy (v tomto prípade do nájomnej zmluvy) následne zmení prostredníctvom dodatkov tak, že sa zmenia jej podstatné náležitosti, alebo podmienky, ktoré boli do zmluvy zapracované na základe zverejneného zámeru na prenájom, je možné takýto postup charakterizovať ako neprípustné obchádzanie zákonných podmienok. Takýmto spôsobom by sa veľmi jednoducho dali obchádzať podmienky, ktoré zákon o majetku obcí stanovuje pre nakladanie s majetkom obcí, čím by dochádzalo k popretiu účelu právnej úpravy.

Jedinú zákonnú cestu v tomto prípade vidíme v uplatnení postupu podľa ustanovenia § 9a ods. 9 písm. c) zákona o majetku obcí. Ak je mestské zastupiteľstvo v tomto konkrétnom prípade presvedčené, že schválenie uvedených dodatkov k nájomnej zmluve bolo (resp. je) potrebné, pretože ide o dôvod hodný osobitného zreteľa (na základe podaného zdôvodnenia), malo by postupovať podľa uvedeného ustanovenia a po splnení jeho podmienok uvedené dodatky schváliť trojpätinovou väčšinou všetkých poslancov mestského zastupiteľstva. Takýto postup by podľa nášho názoru bol v súlade s právnou úpravou nakladania s majetkom obcí.

OTÁZKA: Prosíme o radu vo veci prijatého nezákonného nariadenia obce. Aký bude postup potom, čo bol podaný podnet na prokuratúru?

ODPOVEĎ: Ak je všeobecne záväzné nariadenie obce v rozpore so zákonom alebo iným všeobecne záväzným právnym predpisom, prokurátor je oprávnený proti takémuto nariadeniu podať protest v zmysle § 23 ods. 1 zákona o prokuratúre.

Protest proti všeobecne záväznému právnemu predpisu podáva prokurátor orgánu verejnej správy, ktorý všeobecne záväzný právny predpis vydal.

Ak orgán verejnej správy protestu prokurátora vyhovie, je povinný bez zbytočného odkladu, najneskôr do 90 dní od doručenia protestu prokurátora, nezákonný všeobecne záväzný právny predpis zrušiť, prípadne nahradiť všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý bude v súlade so zákonom a s ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Ak obecné zastupiteľstvo nevyhovie protestu prokurátora, prokurátor je oprávnený podať žalobu priamo proti všeobecne záväznému nariadeniu, proti ktorému podal protest (§ 45 ods. 4 v súlade s § 357 a nasl. Správneho súdneho poriadku).

Pod nevyhovením protestu prokurátora sa rozumie nezrušenie všeobecne záväzného nariadenia alebo jeho napadnutej časti, nevykonanie zmeny všeobecne záväzného nariadenia alebo jeho napadnutej časti, v lehote podľa osobitného predpisu.

Prokurátor musí správnu žalobu podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy o nevyhovení protestu prokurátora.

Žalobou môže napadnúť všeobecne záväzné nariadenia aj zainteresovaná verejnosť ak tvrdí, že všeobecne záväzným nariadením obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja bol porušený verejný záujem v oblasti životného prostredia.

Ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby, uznesením vysloví nesúlad všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia. Vo výroku uvedie

označenie žalovaného, označenie a deň prijatia všeobecne záväzného nariadenia, skutočnosť, či vyslovuje nesúlad celého všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia a ustanovenie zákona alebo iného všeobecného právneho predpisu, s ktorým nie je všeobecne záväzný nariadenie, jeho časť alebo niektoré jeho ustanovenie v súlade.

Dňom nadobudnutia právoplatnosti jeho rozhodnutia stráca všeobecne záväzný nariadenie, jeho časť alebo niektoré jeho ustanovenie účinnosť.

Správny súd môže uznesením na návrh žalobcu dočasne pozastaviť účinnosť všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok (§ 362 a nasl. Správneho súdneho poriadku).

Z uvedeného vyplýva, že ak nedôjde k zrušeniu uvedeného všeobecne záväzného nariadenia zo strany obce (či už z vlastného podnetu alebo potom, ako dôjde ku konaniu na súde, ak prokurátor podá žalobu na jeho zrušenie) alebo k pozastaveniu účinnosti nariadenia v rámci súdneho konania, predmetné všeobecne záväzný nariadenie je naďalej platné a účinné.

OTÁZKA: Poslanec v našom meste má v centre mesta umiestnený predajný stánok, na ktorý bolo vydané stavebné povolenie ako na dočasnú stavbu. Poslanec chce odkúpiť pozemok pod stánkom s tým, že chce použiť § 9a ods. 8 písm. b) zák. 138/1991 Zb. Je možné, aby kúpil tento pozemok priamo bez verejnej súťaže? Okrem toho spomínaný pozemok je v časti, kde je naprojektovaná zeleň a momentálne tam stánok nestojí.

ODPOVEĎ: Podľa ustanovenia § 9a ods. 6 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí obec nemôže previesť vlastníctvo svojho majetku priamym predajom na fyzickú osobu, ktorá je v tejto obci

- a) starostom obce,
- b) poslancom obecného zastupiteľstva,
- c) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou,
- d) prednostom obecného úradu,
- e) zamestnancom obce,
- f) hlavným kontrolórom obce,
- g) blízkou osobou 22e) osôb uvedených v písmenách a) až f).

Podľa ustanovenia § 9a ods. 8 písm. b) zákona o majetku obcí ustanovenia odsekov 1 až 7 sa nepoužijú pri prevode majetku obce, a to

b) pozemku zastavaného stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou.

Z uvedeného vyplýva, že poslanec obecného zastupiteľstva nemôže priamym predajom získať majetok obce, s výnimkou situácií vymedzených v ustanovení § 9a ods. 8 zákona o majetku obcí. Písmeno b) uvedeného ustanovenia stanovuje výnimku zo zákazu priameho predaja majetku obce do vlastníctva poslanca obecného zastupiteľstva, za predpokladu splnenia nasledovných podmienok:

- ide o pozemok vo vlastníctve obce,
- zastavaný stavbou,
- ktorá je vo vlastníctve poslanca obecného zastupiteľstva a
- pozemok a stavba tvoria neoddeliteľný celok.

Vami uvádzaný prípad nespĺňa uvedené podmienky, pretože nie je splnená podmienka, že stavba a pozemok tvoria neoddeliteľný celok (keďže, ako uvádzate, v súčasnosti sa na pozemku fyzicky uvedená dočasná stavba nenachádza). Nie sú tak naplnené podmienky

výnimky podľa ustanovenia § 9a ods. 8 písm. b) zákona o majetku obcí. V prípade, ak sa napriek tomu takýto prevod uskutoční (uskutočnil), neboli dodržané zákonné podmienky, a teda ide o nezákonný a neplatný prevod majetku a vzniká aktívna legitímácia na podanie žaloby podľa ustanovenia § 9b zákona o majetku obcí, ktoré znie:

(1) Fyzická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt, sa môže domáhať neplatnosti právneho úkonu alebo určenia vlastníctva obce k majetku, ktorý bol obcou prevedený na tretiu osobu, ak prevod majetku obce nebol realizovaný na základe obchodnej verejnej súťaže, dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu stanovenú podľa osobitného predpisu, okrem prípadov, keď tento zákon iný spôsob prevodu pripúšťa.

(2) Žalobu podľa odseku 1 je možné podať na súde do jedného roka odo dňa prevodu vlastníckeho práva z majetku obce na nadobúdateľa.

Obec mala v tomto prípade postupovať podľa ďalších ustanovení § 9a zákona o majetku obcí (ods. 1 až 4) a uvedený majetok predať prostredníctvom verejnej obchodnej súťaže, dražby, alebo priamym predajom s využitím znaleckého posudku (ak nejde o priamy prevod na osoby uvedené v citovanom odseku 6) a pri splnení ďalších podmienok uvedených v týchto ustanoveniach.

OTÁZKA: V našej obci na riadnom zasadnutí obecného zastupiteľstva poslanci odsúhlasili, že starosta je povinný zverejňovať všetky zápisnice a uznesenia z riadneho aj mimoriadneho zasadania obecného zastupiteľstva na webovej stránke obce. Spomínané odsúhlasenie bolo zapísané do uznesenia a podpísané komisiou, ktorá bola zvolená na začiatku rokovania. Starosta spomínané uznesenie neplní. Ako môže byť starosta za neplnenie uznesenia postihovaný poslancami obecného zastupiteľstva? (môže byť postihovaný aj finančne?)

ODPOVEĎ: Predpokladáme, že predmetné uznesenie bolo starostom podpísané, prípadne bolo potvrdené trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov obecného zastupiteľstva, ak starosta odmietol dané uznesenie podpísať. Podľa § 16 ods. 2 písm. d) zákona o obecnom zriadení je na vykonávanie uznesení obecného zastupiteľstva príslušný obecný úrad, ktorý riadi starosta. Na kontrolu dodržiavania uznesení obecného zastupiteľstva je podľa § 18d ods. 1 zákona o obecnom zriadení oprávnený hlavný kontrolór obce. Ak hlavný kontrolór dospeje k záveru, že uznesenie obecného zastupiteľstva nie je dodržiavané, predloží obecnému zastupiteľstvu správu o výsledkoch kontroly. Následne obecné zastupiteľstvo môže na základe tejto správy prijať uznesenie, ktorým vyzve starostu obce na plnenie uznesení obecného zastupiteľstva.

V prípade, že hlavný kontrolór obce nekoná z vlastnej iniciatívy, odporúčame Vám obrátiť sa na neho písomnou žiadosťou. Ak by písomná žiadosť zostala zo strany hlavného kontrolóra bez odozvy, môžete sa obrátiť na príslušnú okresnú prokuratúru so svojím podnetom v zmysle zákona o prokuratúre. Ak prokuratúra zistí v postupe starostu, ktorý riadi obecný úrad, porušenie všeobecne záväzného právneho predpisu alebo nečinnosť, je oprávnená podľa § 28 zákona o prokuratúre podať voči starostovi upozornenie za účelom odstránenia protiprávneho stavu alebo nečinnosti. Starosta je následne povinný upozorneniu prokurátora vyhovieť a odstrániť protiprávny stav či nečinnosť. Zároveň je povinný o vykonaných krokoch informovať prokurátora. V prípade, že by to nevedlo k odstráneniu protiprávneho stavu, prokurátor sa môže obrátiť na súd podľa všeobecného oprávnenia podľa § 45 Správneho súdneho poriadku. Výsledkom tohto konania by bolo súdne rozhodnutie, v ktorom by súd vyslovil povinnosť starostu konať. Máte tiež možnosť podať trestné oznámenie pre trestný čin marenia úlohy verejným činiteľom (§ 327 Trestného zákona) alebo zneužívania právomoci verejného činiteľa (§ 326 Trestného zákona). Trestný čin marenia úlohy spácha verejný činiteľ (v tomto prípade starosta), ak z nedbanlivosti zmari splnenie dôležitej úlohy. Pojem

„dôležitá úloha“ však nie je v slovenskom právnom poriadku bližšie definovaný. Záviselo by teda od prístupu orgánov činných v trestnom konaní a súdov, či by nevykonávanie uznesení obecného zastupiteľstva považovali za zmarenie splnenia dôležitej úlohy.

OTÁZKA: Kto môže starostovi obce kontrolovať pracovnú dobu? Na obecnom úrade trávi minimum času svojej pracovnej doby a často nie je dostupný na služobnom telefóne.

ODPOVEĎ: Zabezpečiť, aby starosta bol prístupný obyvateľom v pracovných hodinách na úrade nie je v kompetencii žiadneho orgánu. Ak starosta nie je prítomný, považujeme to za nedbanlivé vykonávanie funkcie starostu. Existujú v prvom rade dva miernejšie spôsoby ako primäť starostu k dodržiavaniu svojich povinností. Prvým z nich je podľa § 11b zákona o obecnom zriadení možnosť požiadať obecné zastupiteľstvo o uskutočnenie verejného zhromaždenia obyvateľov obce, na ktorom by občania vyjadrili svoj nesúhlas so spôsobom výkonu funkcie starostu. Druhou možnosťou je adresovať poslancom obecného zastupiteľstva žiadosť, aby podľa § 25 ods. 4 písm. b) zákona o obecnom zriadení položili otázku starostovi ohľadom jeho spôsobu práce. V tejto súvislosti uvádzame, že poslanca obecného zastupiteľstva nemožno k položeniu otázky žiadnym spôsobom donútiť.

Najtvrdšou sankciou za neplnenie povinností starostu je jeho odvolanie z funkcie na základe miestneho referenda. Obecné zastupiteľstvo vyhlási referendum ak sa o tom uznesenie nadpolovičnou väčšinou všetkých poslancov v prípade, že starosta hrubo alebo opakovane zanedbáva svoje povinnosti alebo porušuje právne predpisy. Obecné zastupiteľstvo môže vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu aj v prípade, ak jeho neprítomnosť alebo nespôsobilosť na výkon funkcie trvá dlhšie ako šesť mesiacov.

Samotní obyvatelia obce môžu docieľiť odvolanie starostu postupnosťou viacerých krokov. Predovšetkým aspoň 30 % oprávnených voličov musí podpísať petíciu za vyhlásenie referenda na odvolanie starostu. Ak táto podmienka bude splnená, obecné zastupiteľstvo je povinné vyhlásiť miestne referendum o odvolaní starostu z funkcie do 90 dní od doručenia petície obci. V prípade, že sa miestneho referenda zúčastní aspoň 50 % oprávnených voličov a za odvolanie starostu bude hlasovať nadpolovičná väčšina platných hlasov účastníkov referenda, tak starostovi zanikne funkcia vyhlásením výsledkov miestneho referenda.

OTÁZKA: V našej obci bol vyhlásený deň konania výberového konania na hlavného kontrolóra deň pred samotným výberovým konaním, a to z dôvodu, že momentálne zvolený hlavný kontrolór vykonáva svoju funkciu kvalitne a má úmysel sa uchádzať ďalej o funkciu. Je tento postup v súlade so zákonom?

ODPOVEĎ: Zákon o obecnom zriadení upravuje podrobnosti voľby hlavného kontrolóra v § 18a ods. 2-3. V ňom prikazuje obecnému zastupiteľstvu vyhlásiť voľbu hlavného kontrolóra na úradnej tabuli a spôsobom v obci obvyklým aspoň 40 dní pred dňom konania voľby. Kandidát na hlavného kontrolóra musí odovzdať prihlášku najneskôr 14 dní pred dňom konania voľby na obecnom úrade. Voľba hlavného kontrolóra sa pritom musí uskutočniť počas posledných 60 dní funkčného obdobia doterajšieho hlavného kontrolóra. Na jeho zvolenie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov obecného zastupiteľstva. Ďalšie podrobnosti o spôsobe a vykonaní voľby hlavného kontrolóra, ako aj o náležitostiach prihlášky má ustanoviť obec v uznesení.

Z uvedených povinností uložených zákonom o obecnom zriadení vyplýva, že obecné zastupiteľstvo musí vždy vyhlásiť voľbu hlavného kontrolóra pri dodržaní zákonom stanovených lehôt. Nemôže vychádzať z predpokladu, že momentálne zvolený hlavný

kontrolór vykonáva svoju funkciu kvalitne a má úmysel sa uchádzať ďalej o funkciu. Ak teda bolo obecné zastupiteľstvo s jeho prácou spokojné, nič mu nebráni túto spokojnosť vyjadriť pri hlasovaní poslancov obecného zastupiteľstva, a to za predpokladu, že sa tento hlavný kontrolór prihlási do volieb hlavného kontrolóra riadne a včas.

Záverom teda konštatujeme, že ak obecné zastupiteľstvo nevyhlásilo deň konania voľby hlavného kontrolóra v súlade so zákonom o obecnom zriadení, nepostupovalo správne.

OTÁZKA: Aké povinnosti má poslanec obecného zastupiteľstva? Je povinný zúčastňovať sa zasadnutí obecných zastupiteľstiev? Ak áno, tak minimálne koľkokrát za rok?

ODPOVEĎ: V zmysle zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení a jeho ustanovenia § 25 ods.1 písm. b) je poslanec povinný najmä zúčastňovať sa zasadnutí obecného zastupiteľstva a jeho orgánov, do ktorých bol zvolený. V zmysle ustanovenia § 25 ods. 2 písm. g) zákona o obecnom zriadení mandát poslanca zaniká ak sa počas jedného roka nezúčastní ani raz na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

OTÁZKA: Na koho sa máme obrátiť vo veci nehospodárneho nakladania s financiami obce zo strany starostu ako aj poslancov?

ODPOVEĎ: Ak existuje podozrenie, že starosta alebo poslanci nakladajú s majetkom obce nehospodárne, máte k dispozícii niekoľko možností ako postupovať. Jedným z kontrolných mechanizmov fungujúcich vo vnútri obce je hlavný kontrolór obce, na ktorého sa ako občania môžete obrátiť so sťažnosťou ohľadne nehospodárneho nakladania s finančnými prostriedkami resp. majetkom obce. Ak by kontrolór nechcel spolupracovať, čo sa v praxi stáva, je možné podať podnet aj na Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ) prostredníctvom ich formulára. Avšak ani NKÚ nie je povinný sa Vaším podaním zaoberať, čiže nemožno to považovať za ten najúčinnější prostriedok kontroly. Ak by zlyhali vyššie citované kontrolné mechanizmy a teda predovšetkým hlavný kontrolór, možno napokon zvažovať preverenie zákonnosti postupov starostu, poslancov a kontrolóra prostredníctvom podnetu na prokuratúru v zmysle § 31 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. Tá je následne oprávnená prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov, ak zistí, že starosta, poslanci alebo kontrolór pri výkone svojej funkcie porušujú zákon.

OTÁZKA: Môže byť zasadnutie obecného zastupiteľstva zorganizované mimo územia obce? Napríklad v susednej obci?

ODPOVEĎ: Z ustanovenia § 12 ods. 1 poslednej vety zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení vyplýva, že zasadnutie obecného zastupiteľstva sa nemôže konať v inej obci. Pripájame samotné znenie ustanovenia: „*Obecné zastupiteľstvo zasadá v obci, v ktorej bolo zvolené*“.

OTÁZKA: Je možné považovať zápisnicu a uznesenia zo zasadnutia obecného zastupiteľstva, ktoré nebolo zvolané v zmysle platnej legislatívy za právoplatné? Ide o skutočnosť, že zasadnutie bolo zvolané prostredníctvom SMS správy bez zaslania riadneho programu a zverejnenia pozvánky na úradnej tabuli.

ODPOVEĎ: Čo sa týka programu zasadnutia tak v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a jeho ustanovenia § 12 ods. 4 „Návrh programu zasadnutia obecného zastupiteľstva sa zverejňuje na úradnej tabuli v obci aspoň tri dni pred zasadnutím obecného zastupiteľstva.“

Takže ak program nebol zverejnený na úradnej tabuli obce, rozhodne sa jedná o porušenie zákonnej povinnosti. V takomto prípade sa ako občania obce môžete obrátiť na hlavného kontrolóra obce so sťažnosťou ohľadne porušovania zákona zo strany starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Ak by kontrolór nechcel spolupracovať, čo sa v praxi stáva, je možné podať podnet aj na Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ) alebo prokuratúru.

Ak teda starosta a poslanci porušujú zákon o obecnom zriadení a porušujú aj všeobecne záväzné nariadenia, môžete podať podnet na prokuratúru v zmysle § 31 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. Podľa § 28 je prokurátor následne oprávnený podať orgánu verejnej správy upozornenie na účel odstránenia porušovania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, ku ktorému došlo v postupe orgánu verejnej správy pri vydávaní opatrenia alebo rozhodnutia alebo jeho nečinnosťou.

Ak by ste chceli namietať nezákonnosť uznesení, ktoré boli týmto nezákonným postupom prijaté, môžete podať podnet na prokuratúru, na základe ktorého je prokurátor v zmysle § 22 ods. 1 písm. a) v spojení s § 21 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre oprávnený podať protest proti všeobecne záväznému nariadeniu územnej samosprávy, jeho opatreniu, rozhodnutiu alebo uzneseniu obecného zastupiteľstva, ktorými bol porušený zákon alebo iný všeobecne záväzný právny predpis.

OTÁZKA: Má obecné zastupiteľstvo možnosť nechať preveriť zdravotnú spôsobilosť starostu obce, pokiaľ má podozrenie, že starosta nie je zdravotne spôsobilý pokračovať vo výkone jeho funkcie? Referendum by v tomto prípade bolo nepraktickým riešením, nakoľko do konca funkčného obdobia ostáva menej než dva roky a potrebovali by sme operatívnejšie riešenie.

ODPOVEĎ: Zákon o obecnom zriadení nestanovuje, že starosta musí byť zdravotne spôsobilý k výkonu funkcie, a teda nie je povinný dokladať žiadne lekárske posudky svojho zdravotného stavu. Starosta nemá teda povinnosť podstúpiť vyšetrenie svojho zdravotného stavu a ani ho poslanci od neho nemôžu požadovať.

Mandát starostu však zaniká, ak bola obmedzená jeho spôsobilosť na právne úkony (§ 13a ods. 1 písm. e) zákona o obecnom zriadení). Spôsobilosť na právne úkony môže obmedziť iba súd ak osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony (§ 10 ods. 2 OZ).

Konanie o spôsobilosti na právne úkony upravuje Civilný mimosporový poriadok v ustanoveniach § 231 a nasl.

Návrh na začatie takéhoto konania môže podať blízka osoba, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, poskytovateľ sociálnych služieb alebo ten, kto má na veci právny záujem. Poslanci obecného zastupiteľstva medzi možnými navrhovateľmi nie sú. V rámci konania o obmedzení spôsobilosti by sa vyšetreniu musel podrobiť, samozrejme, ak by to tak nariadil súd.

Ako je však vyššie uvedené, konanie o obmedzení spôsobilosti je naozaj konaním vo výnimočných situáciách.

OTÁZKA: Je možné natáčať a zverejňovať videozáznamy z rokovania obecného zastupiteľstva? Môžem prísť na rokovanie zastupiteľstva s vlastným mikrofónom a kamerou a takýto záznam vyhotoviť? Musím si pred začatím natáčania najprv vyžiadať súhlas starostu a obecného zastupiteľstva? Môžem tento záznam umiestniť aj na

vlastnej internetovej stránke? Musí táto spĺňať nejaké špecifické kritériá? Môžem tento záznam v záujme väčšej prehľadnosti aj rozdeliť, príp. inak upraviť?

Odpoveď: Z rokovania obecného zastupiteľstva je možné vyhotovovať si zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam. Zákon o obecnom zriadení síce výslovne neupravuje osobitné podmienky pre vyhotovovanie zvukových alebo obrazových záznamov z rokovania obecného zastupiteľstva, samotné právo občanov na prístup k informáciám z priebehu rokovania obecného zastupiteľstva však vyplýva z čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) a § 12 ods. 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“).

Čl. 26 Ústavy SR:

(1) Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

(2) Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

(5) Orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon.

Podľa § 12 ods. 8 zákona o obecnom zriadení sú rokovania obecného zastupiteľstva zásadne verejné. Obecne zastupiteľstvo vyhlási rokovanie vždy za neverejné, ak predmetom rokovania sú informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov. To neplatí, ak je predmetom rokovania obecného zastupiteľstva:

a) použitie verejných prostriedkov na platy, odmeny a iné náležitosti spojené s výkonom funkcie orgánov obce, členov orgánov obce, zamestnancov obce alebo osôb, ktoré vykonávajú za odplatu činnosť pre obec,

b) nakladanie s majetkom vo vlastníctve obce, najmä prevod vlastníctva k majetku vo vlastníctve obce, nadobudnutie majetku do vlastníctva obce alebo prenechanie majetku obce do užívania iným osobám.

Z citovaných ustanovení zákona vyplýva, že rokovania obecného zastupiteľstva sú zásadne verejné, okrem konkrétnych zákonom vymedzených prípadov, kedy je obecne zastupiteľstvo povinné vyhlásiť rokovanie za neverejné. Z toho vyplýva, že každý, kto je prítomný na zasadnutí obecného zastupiteľstva, má právo na informácie v neobmedzenom rozsahu, a teda aj právo prijímania informácií prostredníctvom technických zariadení.

Zákon o obecnom zriadení neobsahuje vyslovene ustanovenia, ktoré by osobitne upravovali právo občanov na vyhotovenie zvukových alebo obrazovo-zvukových záznamov. Toto právo občanov nachádza svoju oporu práve v citovaných ustanoveniach zákona o obecnom zriadení a Ústavy SR. Táto otázka bola aj predmetom rozhodovania Ústavného súdu SR, ktorý v náleze sp. zn. I. ÚS 57/00 konštatoval, že uznesením mestského zastupiteľstva v posudzovanom prípade, ktorým mestské zastupiteľstvo nesúhlasilo s vyhotovením zvukového a zvukovo-obrazového záznamu zo svojho rokovania, došlo k porušeniu základného práva navrhovateľov na slobodné prijímanie a tiež rozširovanie informácií pomocou zvukového a

zvukovo-obrazového záznamu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy. Princíp verejnosti rokovania obecného zastupiteľstva totiž negarantuje právo na informácie iba osobám prítomným na konkrétnom rokovaní obecného zastupiteľstva, ale aj všetkým ostatným. Sme preto názoru, že poskytnutý záznam môžete rovnako zverejniť a ďalej šíriť prostredníctvom Vami zvolených technických prostriedkov. Vychádzajúc aj z judikatúry Ústavného súdu SR, je nesporné, že ako občan máte právo zúčastniť sa verejného rokovania obecného zastupiteľstva a pre vlastné účely si môžete vyhotovovať audio/video záznam, ktorý môžete ďalej šíriť prostredníctvom technických zariadení, prípadne sociálnych sietí. Zároveň, čo sa týka zverejnenia záznamu na vlastnej webovej stránke, zákon o obecnom zriadení a ani iný právny predpis neupravuje bližšie podrobnosti o náležitostiach, ktoré by mala takáto stránka obsahovať a splňať – v tomto prípade sa preto uplatňuje ústavný princíp vymedzený v čl. 2 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Tento sa obdobne aj v prípade otázky „zostrihania“ záznamu. To znamená, že podľa nášho názoru je v poriadku a neodporuje to žiadnemu zákonu, ak záznam za účelom lepšej prehľadnosti rozdelíte na jednotlivé časti. Samozrejme, ak by ste ho zostrihali a poskladali tak, že by dostal iný význam, resp. iný obsah, mohla by sa obec domáhať ochrany na súde.

Podobne rozhodol Ústavný súd aj vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 40/03, keď konštatoval, že Mestské zastupiteľstvo v Považskej Bystrici porušilo právo sťažovateľa na prístup k informáciám podľa čl. 26 ods. 3 v spojení s čl. 13 ods. 2 Ústavy SR tým, že mu znemožnilo vyhotoviť fotografický záznam z hlasovania poslancov. Inými slovami, podľa ústavného súdu je súčasťou práva na prístup k informáciám aj právo na fotografovanie poslancov počas výkonu ich mandátu.

Zároveň Vás informujeme, že v súvislosti s pandémiou koronavírusu došlo k novelizácii zákona o obecnom zriadení a zaviedla sa možnosť konania tzv. online zastupiteľstiev, kedy je z dôvodov ochrany verejného zdravia obmedzená účasť verejnosti na online rokovaní zastupiteľstva. V prípade, že rokovanie mestského alebo obecného zastupiteľstva prebieha počas krízovej situácie takouto formou, tak obecné zastupiteľstvo má povinnosť vyhotoviť obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam a následne ho zverejniť, a zabezpečiť tak adekvátnu náhradu zasadania zastupiteľstva pre verejnosť.

Podľa § 30f ods. 2 zákona o obecnom zriadení *Rokovanie obecného zastupiteľstva podľa § 12 možno počas krízovej situácie uskutočniť prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie. Z rokovania obecného zastupiteľstva podľa prvej vety obec vyhotoví obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam, ktorý do 48 hodín po ukončení rokovania zverejní na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a do piatich dní po ukončení rokovania v podobe zápisnice na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené. Obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam podľa predchádzajúcej vety obec komukoľvek bezodkladne sprístupní po skončení rokovania.*

Už s ohľadom na vyššie spomenuté zdôrazňujeme, že obecné zastupiteľstvo a starosta obce môžu rozhodovať iba o veciach, ktoré im vymedzuje zákon o obecnom zriadení. V zmysle tohto zákona nie je určená právomoc obecného zastupiteľstva alebo starostu rozhodovať o udelení súhlasu na nahrávanie priebehu obecného zastupiteľstva. Z toho vyplýva, že ako občan nemusíte žiadať uvedené orgány o udelenie súhlasu.

OTÁZKA: Obecné zastupiteľstvo schválilo uznesením zákaz videonahrávania zasadnutia obecného zastupiteľstva z dôvodu jeho zverejnenia na sociálnych siet'ach. Ako sa môžem brániť proti takémuto uzneseniu?

ODPOVEĎ: Ak existuje uznesenie obecného zastupiteľstva o nemožnosti nahrávania rokovania obecného zastupiteľstva, máte možnosť podať podnet na okresnú prokuratúru v zmysle § 31 a nasl. zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre. Prokuratúra vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy a to aj preskúmaním zákonnosti uznesení obecného zastupiteľstva.

Obmedzenie práva prijímať informácie musí byť zákonný (prípadne ústavný) dôvod. Podľa nášho názoru argument nemožnosti nahrávania z dôvodu šírenia videa prostredníctvom sociálnych sietí nie je dostatočným dôvodom na obmedzenie tohto práva a nie je preto v súlade so zákonom. Zároveň, poslanci zastupiteľstva sú verejnými činiteľmi a teda pri výkone ich funkcie nemajú právo na súkromie.

Pri najbližšom zasadnutí zastupiteľstva Vám odporúčame upozorniť poslancov na to, že uznesenie o zákaze natáčania videí nemá oporu v zákone a tiež poukázať na to, že ak Vám nepovolí natáčanie tak sa obrátite na prokuratúru, aby preskúmala postup obecného zastupiteľstva. Zároveň by ste mohli argumentovať, že v prípade ak Vám nebude opakovane umožnené natáčanie, tak podáte žalobu na súd v zmysle zákona č. 514/2003 o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

OTÁZKA: Chceli by sme Vás poprosiť o vyjadrenie sa k spôsobu hlasovania na mestskom zastupiteľstve v Prešove: Uplynulé rokovanie mestského zastupiteľstva sa uskutočnilo formou videokonferencie. Znamená to, že aj hlasovanie k jednotlivým bodom sa uskutočnilo online, s výnimkou dvoch poslancov – z technických dôvodov. Ich hlasovanie v konečnom dôsledku prebehlo tak, že jeden vyjadroval svoje stanoviská cez chat a druhý verbálne (v rámci videokonferenčného hovoru). Bol takýto kombinovaný spôsob hlasovania v súlade so zákonom?

ODPOVEĎ: Na rokovanie obecného zastupiteľstva sa vo všeobecnosti vzťahuje ustanovenie § 12 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Avšak v súvislosti s koronakrízou bol tento právny rámec, podľa ktorého sa konajú rokovania obecného zastupiteľstva doplnený zákonom č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len: „zákon“), t. j. aj zákon o obecnom zriadení.

V zmysle týchto nových prechodných ustanovení súvisiacich s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 zákona o obecnom zriadení môže rokovanie obecného zastupiteľstva počas pandémie COVID – 19 prebehnúť tromi spôsobmi: 1. štandardne, 2. videokonferenciou, 3. korešpondenčne (per rollam).

Podľa ustanovenia § 30 f ods. 2 zákona o obecnom zriadení: „Rokovanie obecného zastupiteľstva podľa § 12 možno počas krízovej situácie uskutočniť prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie.“

Ďalej v zmysle § 30 f písm. ods. 3 zákona o obecnom zriadení platí: „Vo výnimočných prípadoch, keď existujú vážne dôvody, pre ktoré nie je možné uskutočniť rokovanie obecného

zastupiteľstva podľa odseku 2 alebo podľa § 12, môže obecné zastupiteľstvo počas krízovej situácie prijať uznesenie korešpondenčným hlasovaním v listinnej podobe alebo hlasovaním prostredníctvom elektronických prostriedkov s použitím e-mailových adries poslancov, ktoré boli na tento účel preukázateľne oznámené, ak sa má hlasovanie uskutočniť prostredníctvom elektronickej pošty. Hlasovaním podľa prvej vety možno prijať uznesenie iba

a) vo veciach bezprostredne súvisiacich so zabezpečením opatrení na riešenie krízovej situácie,

b) vo veciach, ktoré z dôvodu hroziacej škody neznesú odklad.“

Právna úprava, ktorá sa vzťahuje na rokovanie obecného zastupiteľstva v čase koronakrízy neposkytuje jednoznačnú odpoveď na situáciu, ktorú opisujete. Z Vášho emailu vyplýva, že počas predmetného rokovania neboli schopní spôsobom videokonferencie hlasovať dvaja poslanci, hoci zrejme sa mohli zúčastniť zasadnutia samotného. Aj keď nevieme koľko poslancov sa zúčastnilo rokovania, predpokladáme, že obecné zastupiteľstvo aj napriek neschopnosti hlasovania dvoch poslancov obvyklým spôsobom bolo uznášaniashopné.

Náš právny názor je však taký, že pokiaľ nebolo v čase rokovania obecného zastupiteľstva pre niektorých poslancov možné hlasovať prostredníctvom videokonferencie, obecné zastupiteľstvo mohlo v zmysle § 30f ods. 3 zákona rozhodnúť o hlasovaní „per rollam“, ale to len pokiaľ išlo o veci bezprostredne súvisiace so zabezpečením opatrení na riešenie krízovej situácie, alebo vo veciach, ktoré neznesú odklad z dôvodu hroziacej škody, a zároveň sa nejednalo o prijatie uznesenie vo veciach:

a) koncesnej zmluvy na uskutočnenie stavebných prác alebo koncesných zmlúv na poskytnutie služby uzatvorenej podľa osobitného predpisu,

b) priameho predaja podľa osobitného predpisu,

c) prevodu majetku obce alebo nájmu majetku obce z dôvodu hodného osobitného zreteľa podľa osobitného predpisu,

d) obchodnej verejnej súťaže,

e) dobrovoľnej dražby,

f) prijatia investičného úveru,

g) prevodu hnuiteľnej veci nad hodnotu určenú osobitným predpisom,

h) prenájmu majetku obce na dobu neurčitú alebo na dobu určitú na čas dlhší ako tri mesiace s výnimkou prenájmu nájomného bytu,

i) kúpy majetku do vlastníctva obce, ak je ku kúpe potrebný súhlas obecného zastupiteľstva s výnimkou obstarania majetku vyplývajúceho z implementácie projektu financovaného z európskych štrukturálnych a investičných fondov.

Pokiaľ máte pochybnosti o správnosti postupu obecného zastupiteľstva, je možné sa obrátiť na prokurátora s podnetom na preskúmanie zákonnosti tohto postupu v zmysle § 31 zákona č.

153/2001 Z. z. o prokuratúre. Prokurátor je oprávnený podať orgánu verejnej správy upozornenie na účel odstránenia porušovania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, ku ktorému došlo v postupe orgánu verejnej správy pri vydávaní rozhodnutí, opatrení a všeobecne záväzných právnych predpisov, prípadne v postupe orgánov územnej samosprávy pri vydávaní uznesení alebo jeho nečinnosťou.

OTÁZKA: Posledné obecné zastupiteľstvo sa konalo pomocou aplikácie na internetový videokonferenčný hovor. Starosta to odôvodnil pandemickou situáciou, hoci v obci máme dostatočne veľké priestory na zvolanie zastupiteľstva tak, aby boli dodržané bezpečnostné opatrenia. Vzhľadom k tomu, že v programe obecného zastupiteľstva boli body týkajúce sa schvaľovania investícií, chceli sme sa ako občania zúčastniť. Starosta nám ale odmietol sprístupniť pripojenie cez spomínanú aplikáciu s odôvodnením "Prenos sa uskutočňuje cez video prenos, ktorý je dostupný pre poslancov, starostu a zúčastnené osoby, ktoré zmluvne spolupracujú s obcou. Ak to bude technicky pre obec zvládnuteľné, pripravíme link na sledovanie zasadnutia."

Uvedená aplikácia je pritom dostupná pre každého s PC a internetovým pripojením a obci s tým nevznikajú žiadne náklady. Ako máme, prosím Vás, vzniknutú situáciu riešiť a na koho sa môžeme obrátiť?

ODPOVEĎ: Z Vašej otázky nie je jednoznačné, kedy presne sa konalo Vami spomínané zasadnutie zastupiteľstva, preto je dôležité zohľadniť aj vtedy platné pandemické opatrenia. V súvislosti s koronakrízou bol zákon o obecnom zriadení novelizovaný zákonom č. 73/2020 Z. z., ktorým sa doplnili do zákona o obecnom zriadení dištančné spôsoby rokovania obecného zastupiteľstva. Tým základným dištančným spôsobom je konanie zastupiteľstva prostredníctvom videokonferencie (viď § 30f ods. 2 zákona o obecnom zriadení). Toto ustanovenie však neruší ani nedopĺňa ustanovenie § 12 ods. 8 a z podstaty videokonferencie vyplýva, že aj táto by mala byť verejná. Ako konkrétne spomínate, aplikácia na internetový videokonferenčný hovor, ktorú použilo zastupiteľstvo pri svoom rokovaní je každému dostupná a obec teda mala zabezpečiť, aby sa k jej zasadnutiu konanému prostredníctvom tohto programu mohol každý pripojiť.

Vylúčiť verejnosť v prípade, že sa rokuje o nakladaní s majetkom obce, nemožno, a to ani vtedy ak by predmetom rokovania boli informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov. (viď § 12 ods. 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

V zmysle § 12 ods.8 "Rokovania obecného zastupiteľstva sú zásadne verejné. Obecné zastupiteľstvo vyhlási rokovanie vždy za neverejné, ak predmetom rokovania sú informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov; to neplatí, ak je predmetom rokovania obecného zastupiteľstva

a) použitie verejných prostriedkov na platy, odmeny a iné náležitosti spojené s výkonom funkcie orgánov obce, členov orgánov obce, zamestnancov obce alebo osôb, ktoré vykonávajú za odplatu činnosť pre obec,

b) nakladanie s majetkom vo vlastníctve obce, najmä prevod vlastníctva k majetku vo vlastníctve obce, nadobudnutie majetku do vlastníctva obce alebo prenechanie majetku obce do užívania iným osobám."

Združenie miest a obcí sa tejto problematike venuje vo svojom článku pričom uvádza, že „v odôvodnených prípadoch, najmä v prípade nedostupnosti a nemožnosti realizácie vhodného technického riešenia, je možné uskutočniť toto rokovanie aj bez účasti verejnosti.“

(<https://www.zmos.sk/rokovania-obecných-zastupiteľstiev-covid-automatom-nie-su-ovplyvnene--oznam/mid/405616/.html>)

Podľa nášho názoru, však obec musí videokonferenciu vždy sprístupniť verejnosti za podmienok ustanovených v § 12 ods. 8 zákona o obecnom zriadení, pretože súčasná technika a software to umožňuje bez vysokých dodatočných nákladov pre obec. Prípady, kedy tak neurobí, musia byť odôvodnené výnimočnými okolnosťami, obzvlášť keď sa rokuje o nakladaní s majetkom obce. Pri udelení prístupu verejnosti k videokonferencii však treba posúdiť aj to, aby verejnosť zasadnutie nerušila, keďže účasť verejnosti neznamená, že verejnosť môže počas zasadnutia hocikedy vystúpiť. O slovo môže požiadať obyvateľ obce a počkať, či mu bude udelené (viď § 12 ods. 9 zákona o obecnom zriadení).

Podľa § 30f ods. 2 zákona o obecnom zriadení “Rokovanie obecného zastupiteľstva podľa § 12 možno počas krízovej situácie uskutočniť prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie. Z rokovania obecného zastupiteľstva podľa prvej vety obec vyhotoví obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam, ktorý do 48 hodín po ukončení rokovania zverejní na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a do piatich dní po ukončení rokovania v podobe zápisnice na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce, ak ho má zriadené. Obrazovo-zvukový alebo zvukový záznam podľa predchádzajúcej vety obec komukoľvek bezodkladne sprístupní po skončení rokovania.”

Pokiaľ sa domnievate, že technické možnosti nevyučovali, aby sa k spomínanému zasadnutiu pripojila aj verejnosť príp. aby bol živý prenos z neho verejnosti prístupný (z toho ako znela odpoveď Vášho starostu to nevyplýva), môžete podať podnet na prokuratúru podľa § 31 a nasl. zákona o prokuratúre, aby preskúmal zasadnutie a postup Vášho obecného zastupiteľstva. Prokurátor môže vydať jednak upozornenie proti spôsobu konania tohto zastupiteľstva (viď § 28 zákona o prokuratúre), alebo sa môžete podnetom domáhať, aby preskúmal vydané uznesenie, ktoré sa týkalo nakladania s obecným majetkom, pretože z rokovania o ňom bola (bezodôvodne) vylúčená verejnosť - proti takému uzneseniu môže prokurátor podať protest podľa § 26 zákona o prokuratúre.

OTÁZKA: Nedávno som sa v našom meste rozhodol zorganizovať zhromaždenie občanov. Zhromaždenie som oznámil, mesto mi zhromaždenie povolilo, zároveň mi ale vyrúbilo daň za využívanie verejného priestranstva, ktorú som mal zaplatiť do 15 dní. Na daň sme sa vyzbierali na zhromaždení a zaplatil som ju na pätnásty deň. Chcem sa však opýtať, či vzhľadom na Ústavou zaručené právo na zhromažďovanie, má mesto právo spoplatniť uvedenú akciu? Dá sa s tým niečo robiť aj po zaplatení dane?

ODPOVEĎ: Pri hľadaní odpovede na Vašu otázku je kľúčovým právny predpis č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady (ďalej ako „zákon o miestnych daniach“), ktorý v § 30 a nasl. vymedzuje daň za užívanie verejného priestranstva. Podľa § 30 ods. 1 tohto zákona, predmetom dane za užívanie verejného priestranstva je osobitné užívanie verejného priestranstva. Zákon v § 30 ods. 3 definuje, čo treba rozumieť pod pojmom „osobitné užívanie verejného priestranstva“ - ide o umiestnenie zariadenia slúžiaceho na poskytovanie služieb, umiestnenie stavebného zariadenia, predajného zariadenia, zariadenia cirkusu, zariadenia lunaparku a iných atrakcií, umiestnenie skládky, trvalé parkovanie vozidla mimo stráženého parkoviska a podobne.

Zákon ďalej v § 36 splnomocňuje obce, aby všeobecne záväzným nariadením (VZN) ustanovili najmä miesta, ktoré sú verejnými priestranstvami, osobitné spôsoby ich užívania, sadzbu dane, prípadne rôzne sadzby dane podľa určených kritérií alebo počas podujatí konaných na území obce, náležitosti oznamovacej povinnosti, prípadné oslobodenia od tejto dane alebo zníženia dane.

Vzhľadom k tomu, že zákon len príkladom stanovuje, čo sa rozumie pod pojmom osobitné užívanie priestranstva, má obec možnosť tento výpočet ďalej rozšíriť aj o iné osobitné užívanie. Zákon neustanovuje žiadne oslobodenia alebo zníženia od tejto dane, ale dáva obci možnosť určiť ich vo VZN.

Mesto vo veci vydalo VZN o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, v ktorom je v tretej časti ustanovená aj daň za užívanie verejného priestranstva. V zmysle tohto je predmetom dane osobitné užívanie, pričom v ďalších ustanoveniach stanovuje sadzbu za užívanie verejného priestranstva na kultúrne, spoločenské a športové podujatia a na konanie mítingov, zhromaždení a petičných akcií.

Mesto vo VZN zároveň ustanovilo oslobodenie od dane „za užívanie verejného priestranstva na kultúrnu a športovú akciu usporiadanú na verejnom priestranstve bez vstupného alebo akciu, ktorej celý výťažok je určený na charitatívne a verejnoprospešné účely.“ Nepristúpilo však k oslobodeniu od dane v prípade konania mítingov, zhromaždení a petičných akcií bez vstupného alebo v prípade ak ide o takúto akciu, ktorej celý výťažok je určený na charitatívne a verejnoprospešné účely.

Podľa nášho názoru však zákon o miestnych daniach rozumie pod pojmom osobitné užívanie verejného priestranstva také užívanie, ktoré je spojené s poskytovaním služieb, podnikaním, zábavou, prípadne stavebnými alebo inými prácami, teda ide o užívanie verejného priestranstva iným než obvyklým spôsobom, na ktorý je verejné priestranstvo určené. I keď nejde o jasne vymedzený výpočet týchto spôsobov užívania, máme za to, že tento výpočet nemožno rozšíriť na akékoľvek zhromaždenie občanov na verejnosti. Zákon o miestnych daniach v súvislosti s daňou za užívanie verejného priestranstva nijakým spôsobom neodkazuje na výkon zhromažďovacieho práva podľa zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovacom práve. Podľa nášho názoru mesto Martin vo svojom VZN č. 76 vymedzil osobitné užívanie verejného priestranstva nad rámec zákona o miestnych daniach, keď pod osobitné užívanie verejného priestranstva subsumoval aj konanie zhromaždení a petičných akcií, ktoré sledujú výkon práva podľa zákona o zhromažďovacom práve a neústavným spôsobom tak obmedzil výkon tohto práva stanovením podmienky platby za užívanie verejného priestranstva. Navyše, ak sa porozhliadneme po iných mestách, žiadne z nich daň v súvislosti s konaním zhromaždenia nezaviedlo.

Obec nemôže vydať VZN vo veciach vyhradených zákonu, taktiež nemôže upravovať medze základných práv a slobôd, pretože tieto môže upravovať len zákon. VZN tiež musí byť v súlade s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, s medzinárodnými zmluvami s ktorými vyslovila súhlas NR SR a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom a so zákonmi. Preto sa domnievame, že obec v tomto prípade prekročila rámec zákona, keď podmienila výkon zhromažďovacieho práva zaplatením dane za užívanie verejného priestranstva, s čím zákon o miestnych daniach a ani zákon o zhromažďovacom práve priamo nepočíta.

Ak sa niekto domnieva, že VZN nie je v súlade so zákonom, môže podať podnet prokurátorovi na vydanie protestu. Ak prokurátor zastane názor, že bol porušený zákon, podá protest obci/mestu, ktorá VZN vydala. Konanie o proteste prokurátora proti všeobecne záväznému právnomu predpisu je upravené v § 27 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

Čo sa týka zaplatenej dane, v prípade zrušenia teraz platného VZN, na základe ktorého Vám bola vyrubená daň, by mohlo po zrušení resp. jeho zmene dôjsť k obnove konania podľa § 75 zákona 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) alebo k preskúmaniu rozhodnutia mimo odvolacieho konania podľa § 77 daňového poriadku.

Rozhodnutie, ktoré je právoplatné môže z vlastného alebo iného podnetu preskúmať druhostupňový orgán. Podnet na **preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania** sa podáva orgánu, ktorý toto rozhodnutie vydal, a môže byť podaný najneskôr do troch rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktoré sa navrhuje preskúmať. Rozhodnutie vydané v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom orgán príslušný na preskúmanie rozhodnutia zmení alebo zruší. Orgán príslušný na preskúmanie rozhodnutia rozhodnutie zruší a vráti vec na ďalšie konanie a rozhodnutie, ak sú na to dôvody. Podnetu účastníka konania na preskúmanie rozhodnutia môže v plnom rozsahu vyhovieť aj orgán, ktorý rozhodnutie vydal, ak sa rozhodnutie netýka iného účastníka konania alebo ak s tým súhlasia ostatní účastníci konania. (§ 77 daňový poriadok)

Daňové konanie ukončené právoplatným rozhodnutím, okrem rozhodnutia, ktorým sa rozhodnutie zmenilo alebo zrušilo mimo odvolacieho konania podľa § 77 ods. 3, sa **obnoví** na návrh účastníka konania alebo z úradnej moci, okrem iného ak vyšli najavo nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré mohli mať podstatný vplyv na výrok rozhodnutia a nemohli sa v konaní uplatniť bez zavinenia účastníka konania. Návrh na obnovu konania sa podáva u správcu dane, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni. Návrh na obnovu konania musí byť podaný do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa účastník konania preukázateľne dozvedel o dôvodoch obnovy konania, najneskôr však do troch rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorého sa obnova konania týka. Tieto lehoty nemožno predĺžiť ani odpustiť ich zmeškanie (§ 75 daňový poriadok).

OTÁZKA: Má radový zamestnanec obce **s druhom práce** „hlavný kontrolór“, postavenie hlavného kontrolóra obce v zmysle § 18 zákona č. 369/1990 Zb., ak nebol zákonne zvolený obecným zastupiteľstvom?

ODPOVEĎ: § 18 ods.1 zákona o obecnom zriadení upravuje postavenie „ hlavného kontrolóra“ a nie „hlavného kontrolóra obce“ z čoho vyplýva, že výkon práce na pozícii hlavného kontrolóra si vyžaduje splnenie podmienok, ktoré ustanovuje zákon. V súlade s predmetným ustanovením hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo. V prípade, ak hlavný kontrolór nebol riadne zvolený obecným zastupiteľstvom, nie je možné s ním uzatvoriť ani pracovnú zmluvu, resp. takýto právny úkon sa považuje v zmysle ustanovenia § 39 zákona č. 40 /1964 Zb. Občianskeho zákonníka za neplatný.

V súvislosti s uvedeným je potrebné zohľadniť takisto aj ustanovenie § 19 zákona č. 311/2001 Z. z. zákonníka práce: „ Účastník, ktorý konal v omyle, ktorý druhému účastníkovi musel byť známy, má právo od zmluvy odstúpiť, ak sa omyl týka takej okolnosti, že by bez neho k zmluve nedošlo.“

Z uvedeného vyplýva, že v prípade ak došlo k uzavretiu pracovnej zmluvy na základe mylnej informácie, je možné na základe vyššie uvedeného ustanovenia od tejto zmluvy odstúpiť.

OTÁZKA: Zistil som, že hlavný kontrolór obce je aktívnym členom politickej strany. Zároveň nie som spokojný s výkonom jeho funkcie a s plnením jeho pracovných povinností. Je možné z týchto dôvodov hlavného kontrolóra odvolať alebo ho aspoň napomenúť?

ODPOVEĎ: Postavenie hlavného kontrolóra v obci upravuje § 18 a nasl. zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.

Hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo. Hlavný kontrolór je zamestnancom obce a vzťahujú sa na neho všetky práva a povinnosti ostatného vedúceho zamestnanca podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme.

Hlavný kontrolór nesmie v zmysle § 18 ods. 1 zákona o obecnom zriadení bez súhlasu obecného zastupiteľstva podnikáť alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť a byť členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť. Toto obmedzenie sa nevzťahuje na vedeckú činnosť, pedagogickú činnosť, lektorskú činnosť, prednášateľskú činnosť, prekladateľskú činnosť, publicistickú činnosť, literárnu alebo umeleckú činnosť a na správu vlastného majetku alebo správu majetku svojich maloletých detí.

Kontrolnú činnosť musí vykonávať nezávisle a nestranne v súlade so základnými pravidlami kontrolnej činnosti podľa § 20 až 27 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite.

Postavenie hlavného kontrolóra vo vyššom územnom celku upravuje § 19 a nasl. zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). Vymedzenie postavenia hlavného kontrolóra vo VÚC je v tomto zákone takmer totožné s vymedzením postavenia hlavného kontrolóra obce v zákone o obecnom zriadení, avšak na rozdiel od úpravy hlavného kontrolóra v obci zákon o samosprávnych krajoch v § 19 ods. 1 poslednej vete explicitne stanovuje, že hlavný kontrolór „počas výkonu funkcie nemôže byť členom politickej strany alebo hnutia. Túto skutočnosť doloží čestným vyhlásením v deň podpisu pracovnej zmluvy.“

Zákon o obecnom zriadení členstvo hlavného kontrolóra v politickej strane alebo hnutí explicitne neupravuje.

Mnohé obce, napriek absencii tohto ustanovenia v zákone o obecnom zriadení, vopred určujú v rámci výberového konania hlavného kontrolóra podmienku, že hlavným kontrolórom sa nesmie stať člen politickej strany alebo hnutia.

Pri hľadaní odpovede na túto otázku sa možno oprieť aj o ustanovenie § 18 ods. 1 poslednú vetu zákona o obecnom zriadení podľa ktorej hlavný kontrolór kontrolnú činnosť vykonáva nezávisle a nestranne. Je otázne, či aktívny člen politickej strany alebo hnutia je schopný túto podmienku naplniť. Na druhej strane nie je vylúčené, aby aj aktívny člen politickej strany vykonával kontrolnú činnosť nezávisle a nestranne, dôležité však je, či sa takto vykonaná činnosť bude javiť ako nestranná a nezávislá aj pre obyvateľov obce.

V prípade pochybností o povahe inej činnosti, ktorú hlavný kontrolór hodlá vykonávať a nie je priamo upravená v zákone o obecnom zriadení, môže využiť ustanovenie § 11 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme a požiadať starostu obce o vydanie predbežného stanoviska, či určité konanie alebo nekonanie pri výkone práce vo verejnom záujme je v rozpore s povinnosťami a obmedzeniami, ktoré sú ustanovené zákonom.

Zároveň platí, že ak v zákone o obecnom zriadení nie je špeciálna právna úprava, vzťahujú sa na hlavného kontrolóra všetky povinnosti zamestnancov a vedúcich zamestnancov podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme.

Podľa § 8 ods. 1 zákona o výkone práce vo verejnom záujme zamestnanec (v našom prípade hlavný kontrolór) je povinný konať a rozhodovať nestranné a zdržať sa pri výkone práce vo verejnom záujme všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť a objektívnosť konania a rozhodovania.

Podľa § 8 ods. 2 zamestnanec nesmie vykonávať činnosť, ktorou by sa významnou mierou znižovala jeho dôstojnosť vo vzťahu k vykonávanej funkcii alebo by sa ohrozovala jeho nestrannosť.

Hlavný kontrolór obce je teda podľa § 8 zákona o výkone práce vo verejnom záujme povinný konať a rozhodovať nestranné a zdržať sa pri výkone práce vo verejnom záujme všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť a objektívnosť konania a rozhodovania, zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k rozporu záujmov a vykonávať činnosť, ktorou by sa významnou mierou znižovala jeho dôstojnosť vo vzťahu k vykonávanej funkcii alebo by sa ohrozovala jeho nestrannosť.

Uvedené ustanovenia zákona o výkone práce vo verejnom záujme podčiarkujú dôležitosť nestranného a nezávislého výkonu funkcie hlavného kontrolóra.

Zákon o obecnom zriadení v § 18a ods. 8 upravuje zánik výkonu funkcie hlavného kontrolóra, podľa ktorého jednou z možností zániku výkonu funkcie hlavného kontrolóra je jeho odvolanie. V zmysle §18 od. 9:

Obecné zastupiteľstvo môže odvolať hlavného kontrolóra z funkcie, ak

- a. opakovane alebo zvlášť hrubým spôsobom poruší povinnosti zamestnanca alebo vedúceho zamestnanca,
- b. hrubo alebo opakovane zanedbáva povinnosti vyplývajúce z jeho funkcie a bol na to aspoň raz písomne upozornený obecným zastupiteľstvom,
- c. uvedie nepravdivý údaj v čestnom vyhlásení podávanom podľa § 18 ods. 1 alebo v údajoch o svojich majetkových pomeroch.

K písmenu c) poukazujeme na skutočnosť, že § 18 ods. 1 zákona o obecnom zriadení podávanie čestného vyhlásenia neupravuje, naproti tomu zákon o samosprávnych krajoch v danom ustanovení o postavení hlavného kontrolóra ustanovuje priamo podávanie čestného vyhlásenia k preukázaniu skutočnosti, že hlavný kontrolór počas výkonu funkcie nemôže byť členom politickej strany alebo hnutia. Domnievame sa, že zákonodarca, tak ako v zákone o samosprávnych krajoch, mal na mysli uvedené čestné vyhlásenie, hoci zákon o obecnom zriadení žiadne čestné vyhlásenie neupravuje.

Na odvolanie hlavného kontrolóra z funkcie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov.

Na základe vyššie uvedeného sme toho názoru, že by sa v tomto prípade malo postupovať v duchu zákona, ktorý v prvom rade dbá o nezávislý a nestranný výkon funkcie hlavného kontrolóra.

Podľa nášho názoru skutočnosť, že postavenie hlavného kontrolóra v zákone o obecnom zriadení je takmer totožné s úpravou v zákone o samosprávnych krajoch s výnimkou vety o členstve v politickej strane alebo hnutí, máme za to, že tento rozdiel nebol zámer zákonodarcu, skôr nedopatrenie.

Vo Vašom podaní uvádzate, že daný hlavný kontrolór bol už raz poslancami napomenutý. V prípade ak toto napomenutie bolo písomné a bolo z dôvodu podľa § 18a ods. 9 písm. b), tzn. tým, že hrubo alebo opakovane zanedbáva povinnosti vyplývajúce z jeho funkcie, je možné pristúpiť k odvolávaniu hlavného kontrolóra v obecnom zastupiteľstve.

Zároveň je možné vydať predbežné stanovisko starostu podľa § 11 zákona o výkone práce vo verejnom záujme k tomu, či konanie hlavného kontrolóra pri výkone práce vo verejnom záujme je v rozpore s povinnosťami a obmedzeniami, ktoré sú ustanovené zákonom.

Praktické príklady prípadov

Zoznam káuz:

- Neoprávnená štátna pomoc
- Odvolanie starostu v miestnom referende
- Protiprávne zbavenie poslancov obecného zastupiteľstva mandátu – Malý Slivník

Neoprávnená štátna pomoc

VIA IURIS sprostredkovalo právnu pomoc pri podaní sťažnosti na Európsku komisiu pre podozrenie z poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci. Mala byť poskytnutá obcou prevodom obecných pozemkov v prospech obchodnej spoločnosti za cenu, ktorá bola nižšia ako cena trhov.

Pomoc bola poskytnutá v ten deň, ako bolo zapísané vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v prospech súkromného subjektu. Celková čiastka predpokladanej neoprávnenej štátnej pomoci bola vo výške 800 000,- EUR. Uvedená suma bola poskytnutá ako nepriama forma štátnej pomoci, konkrétne prevodom nehnuteľného majetku obce za cenu nižšiu, ako je trhov. cena. Príjmom predpokladanej neoprávnenej štátnej pomoci bol podnikateľský subjekt.

Predpokladaný účel neoprávnenej štátnej pomoci je možné vyvodit' z účelového určenia pozemkov nadobudnutých podnikateľským subjektom. V zmysle územného plánu obce bolo funkčné využitie prevedených pozemkov určené ako „lesopark, územie rekreácie, kúpeľníctva, cestovného ruchu“. Prípustné využitie je „občianska vybavenosť, budovy a zariadenia turistického ruchu, miesta na zhromaždenia, príslušné verejné dopravné a technické vybavenie, zeleň, ihriská a oddychové plochy, ostatné súvisiace funkcie“.

Predpokladaným poskytnutím neoprávnenej štátnej pomoci, teda prevodom pozemkov za cenu nižšiu, bol podnikateľský subjekt, zvýhodnený v konkrétnej oblasti podnikania. Predmetné pozemky sa nachádzajú v bezprostrednej blízkosti významnej rekreačnej zóny. Ako už bolo uvedené vyššie, pozemky prevedené na podnikateľský subjekt sú z hľadiska funkčného využitia, podľa územného plánu, určené ako „lesopark, územie rekreácie, cestovného ruchu“. Z uvedeného vyplýva, že predpokladaným poskytnutím štátnej pomoci došlo k zvýhodneniu podnikateľa v oblasti cestovného ruchu.

Napriek uvedenému však Európska komisia nezačala konanie o porušení povinností vyplývajúcich z práva EÚ (infringement).

Odvolanie starostu v miestnom referende

Obyvatelia a niektorí poslanci obecného zastupiteľstva boli nespokojní s prácou svojho starostu. Hromadili sa najmä prípady nejasného nakladania s majetkom a neochota starostu tieto prípady vysvetliť. Táto situácia ľudí v dedine zomkla, začali sa zaujímať o to, ako to môžu zmeniť. Skupina ľudí vytvorila petičný výbor.

Petičný výbor bol zložený z aktívnych obyvateľov a niekoľkých poslancov obecného zastupiteľstva. Členovia petičného výboru začali informovať obyvateľov o dôvodoch a význame petície. Pripravili sa petičné hárky a v priebehu niekoľkých dní ich podpísalo viac ako potrebných 30% oprávnených voličov obce. Boli pripravené návrhy uznesení a pravidiel konania referenda, ako interná norma, ktorou sa priebeh riadil. Na základe tejto petície obecné zastupiteľstvo vyhlásilo miestne referendum o odvolaní starostu obce.

Referenda sa zúčastnila viac ako zákonom požadovaná polovica oprávnených voličov.

Nadpolovičná väčšina platných hlasov bola za odvolanie starostu. Starosta bol teda odvolaný. Vedenie obce do konania nových volieb prevzala nová zástupkyňa starostu.

Celkové zhodnotenie: Nespokojnosť s vedením obce viedlo k aktivite a zomknutiu ľudí. Neostali iba pri nespokojnosti, ale začali sa aktívne zaujímať o svoje práva a v plnej miere ich využívať. Zachovali sa ako „plnoprávni občania“. Teda vedomí si svojej moci, ktorú dočasne odovzdali starostovi, dokázali vyvodiť zodpovednosť za jeho zlyhania a odvolali ho.

Protiprávne zbavenie poslancov obecného zastupiteľstva mandátu – Malý Slivník

Starosta obce Malý Slivník v roku 2007 zbavil poslaneckého mandátu až štyroch zo siedmich poslancov obecného zastupiteľstva. Starosta ako dôvod svojho postupu uviedol to, že mandát poslancom údajne zanikol, lebo sa trikrát za sebou nezúčastnili zasadnutia zastupiteľstva. Podľa zákona o obecnom zriadení však mandát poslanca zaniká iba vtedy, ak sa poslanec trikrát za sebou nezúčastní zasadnutia, ktoré je riadnym zasadnutím (nie mimoriadnym) a zároveň sa neospravedlní a nemá ani na neúčast' vážny dôvod.

Poslanci sa z prvého zasadnutia ospravedlnili. Ďalšie zasadnutie zvolal starosta na Bielu sobotu o 16.00, čo poslanci považovali za zlomyseľnosť a z dôvodu slávania Veľkonočných sviatkov sa z tohto zasadnutia tiež ospravedlnili. Tretie zasadnutie v poradí starosta údajne zvolal na Veľkonočný pondelok, ale poslanci o tomto zasadnutí vôbec neboli informovaní a preto sa ho ani nezúčastnili.

Následne im starosta vhodil do poštovej schránky oznam, že ich poslanecké mandáty zanikli.

Poslanci sa domnievali, že postup starostu súvisel s tým, že ho mnohokrát kritizovali za porušovanie zákonov v obci a tiež s pripravovaným referendom o odvolaní starostu obce. Starosta totiž vhodil poslancom do schránky oznam o zániku ich poslaneckého mandátu hneď potom, ako poslanci zvolali zasadnutie zastupiteľstva, kde mali rokovať o petícii obyvateľov obce za odvolanie starostu a o vyhlásení obecného referenda o odvolaní starostu.

Odvtedy starosta týmto poslancom neustále bránil v tom, aby uplatňovali svoje práva poslancov obecného zastupiteľstva. Starosta ich na zasadnutia zastupiteľstva nepozýval a v prípade, že sa poslanci zasadnutia zúčastnili a domáhali sa výkonu svojich poslaneckých práv, starosta ich odmietal rešpektovať ako poslancov. Odmietal im udeľovať slovo, odmietal dávať hlasovať o ich návrhoch, a v prípade, že títo poslanci hlasovali spolu s inými poslancami, ich hlasovanie vôbec nebral do úvahy a nezaznamenával ho ani do zápisnice o hlasovaní. Starosta navyše na ich miesta umožnil nástup náhradníkov, ktorí sa začali zúčastňovať na zasadnutiach zastupiteľstva a hlasovať.

V roku 2008 začal starosta obce dokonca odmietat' preberat' aj zásielky, podnety a žiadosti podávané týmito poslancami a viacerými ďalšími obyvateľmi obce Malý Slivník, ktorí kritizovali postup starostu, a zakázal to aj pracovníčke obecného úradu.

Krajský súd v Prešove rozhodol, že starosta obce Malý Slivník protizákonne zbavil mandátu poslancov obecného zastupiteľstva. Súd zakázal starostovi pokračovať v porušovaní ich práv a konštatoval, že mandáty poslancov stále trvajú.

Krajský súd v Prešove v rozsudku sp. zn. 1 S 36/2008 doslovne uviedol: „*Starostovi obce Malý Slivník sa zakazuje pokračovať v zamedzovaní vo výkone práv navrhovateľov... ..súd je toho názoru, že v rozpore so zákonom teda postupoval odporca, ak bránil vo výkone poslaneckého mandátu navrhovateľom Ladislavom Juskom a Magdaléne Terpákovej v čase od 15.05.2008 až do súčasnosti.*“

Z rozhodnutia súdu vyplýva, že poslanci obecného zastupiteľstva nemôžu byť zbavení mandátu svojvoľne a iba na základe nepodloženého tvrdenia starostu. Starosta musí dokázať, že poslancov na zasadnutie zastupiteľstva riadne pozval a že poslanci sa o konaní zastupiteľstva naozaj dozvedeli. V opačnom prípade by poslanci mohli byť kedykoľvek zbavení svojho mandátu iba na základe nepodloženého tvrdenia starostu obce, čo je neprípustné.